

8 Populační vývoj v krajích

Trendy populačního vývoje v jednotlivých krajích²¹ ČR nebyly v posledních deseti letech jednotné. U některých ukazatelů populačního vývoje probíhala homogenizace napříč kraji (např. ukazatele věkové struktury, podíl živě narozených dětí mimo manželství, úhrnná potratovost), jinde se projevovaly spíše divergenční tendence (např. naděje dožití při narození). Obecně však nebyly rozdíly mezi kraji (s výjimkou Hl. m. Prahy) ve srovnání s dalšími evropskými zeměmi většinou nijak výrazné.

Hl. m. Praha má specifické postavení mezi ostatními kraji ČR. Hodnoty demografických ukazatelů jsou zde ve srovnání s dalšími kraji často výrazně odlišné. Je to dáno zejména odlišnou sociální a vzdělanostní skladbou obyvatelstva hlavního města. Obyvatelstvo Hl. m. Prahy bylo v roce 2013 starší než populace celé ČR a dožilo se zde v průměru vyššího věku, ale v kontextu ostatních krajů mělo nejnižší hodnotu indexu ekonomického zatížení. Tento kraj byl dále charakteristický nízkou intenzitou plodnosti a sňatečnosti a vyšším průměrným věkem při narození dítěte a při prvním sňatku. Podíl dětí narozených mimo manželství zde byl nižší než v celé populaci, stejně jako úroveň rozvodovosti nebo potratovosti. Další dva české kraje - Karlovarský, Ústecký – společně s Moravskoslezským krajem byly typické nízkým průměrným věkem při narození dítěte, vysokým podílem dětí narozených mimo manželství a nízkou nadějí dožití při narození. Pouze Karlovarský a Ústecký kraj měly ještě mladší věkovou strukturu než celá ČR, nízkou úroveň sňatečnosti a vysoký průměrný věk při prvním sňatku spolu s krátkou průměrnou délkou manželství. Dále byla v těchto dvou krajích zaznamenána vysoká intenzita potratovosti (i indukované) a nízký průměrný věk při potratu (i indukovaném). Kraj Vysočina, Zlínský a Olomoucký kraj dosahovaly vyšší úrovně sňatečnosti a delší průměrné délky manželství. Intenzita potratovosti i indukované potratovosti u nich byla v roce 2013 nízká a průměrný věk při potratu (i indukovaném) naopak vysoký. Zlínský kraj a Kraj Vysočina byly ještě typické nízkým průměrným věkem při vstupu do prvního sňatku a nízkou úrovní rozvodovosti oproti hodnotám za populaci celé ČR.

8.1 Počet obyvatel a věkové složení

V ČR došlo v roce 2013 k úbytku obyvatel (o 3 706), přičemž se jednalo o první snížení počtu obyvatel od roku 2002. Na tomto poklesu se podílel jak přirozený úbytek (rozdíl počtu narozených a zemřelých) tak i úbytek stěhováním (rozdíl počtu přistěhovaných a vystěhovaných). V jednotlivých krajích byly tendence růstu/poklesu počtu obyvatel různorodé. Pět krajů dosáhlo celkového přírůstku (Středočeský, Plzeňský, Jihomoravský, Jihočeský a Liberecký), přičemž pouze ve Středočeském a Jihomoravském kraji došlo k přírůstku přirozenému i stěhováním. V dalších devíti krajích ČR se v průběhu roku 2013 počet obyvatel snížil. Nejvýraznější absolutní pokles počtu obyvatel zaznamenal kraj Moravskoslezský (přirozený i stěhováním) a Hl. m. Praha (pouze stěhováním, které mělo větší vliv než přirozený přírůstek). V případě vztažení úbytku k počtu obyvatel kraje měl nejmarkantnější snížení populace Karlovarský kraj (4,7 na 1 000 obyvatel). Moravskoslezský i Karlovarský kraj zaznamenávají každoroční celkový úbytek již od roku 2009, v případě Hl. m. Prahy šlo o první celkový úbytek od roku 2002.

Přirozenou měnou se v roce 2013 zvýšil počet obyvatel pouze ve čtyřech z čtrnácti krajů. Vyšší počet živě narozených než zemřelých osob byl evidován v Hl. m. Praha, Středočeském, Jihomoravském a Libereckém kraji. Taktéž přírůstek stěhováním byl kladný ve čtyřech krajích, a to v Středočeském, Plzeňském, Jihomoravském a Jihočeském. Největší relativní úbytek jak přirozenou měnou, tak stěhováním se odehrál v Moravskoslezském kraji.

Pozici kraje s nejvyšším počtem obyvatel si i v roce 2013 udržel Středočeský kraj (nejlidnatější kraj od roku 2010), který vzhledem k nejvyššímu přírůstku obyvatel ze všech krajů (10 520 obyvatel) a populačnímu úbytku druhého nejlidnatějšího kraje (Hl. m. Praha -3 579 obyvatel) svůj náskok ještě zvýšil. Ještě další dva kraje překonaly hranici jednoho miliónu obyvatel – Moravskoslezský a Jihomoravský. Naopak nejméně obydlený kraj, Karlovarský, dále populačně ztrácí, a pokud se bude opakovat populační vývoj z předchozích let, tak příští rok poklesne pod hranici 300 tisíc obyvatel. Liberecký kraj byl druhým nejméně lidnatým krajem ČR se zhruba 439 tisíci obyvateli. Další pět krajů mělo mezi 0,5 a 0,6 milionu obyvatel. Olomoucký

²¹ Veškeré údaje se vztahují k území daného celku, které respektuje územní členění platné v roce události. Základní demografické údaje za kraje ČR ve zhruba desetileté časové řadě přepočtené na aktuální územní vymezení správních jednotek lze najít např. v publikaci *Demografická ročenka krajů (kód 130068)* na http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/select_obyvatelstvo. Další údaje za územní celky ČR jsou k dispozici ve *Veřejné databázi ČSÚ* (<http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp>) či na stránkách *jednotlivých regionálních pracovišť ČSÚ* (http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/regiony_mesta_obce_souhrn).

a Jihočeský kraj populačně přesahovaly hranici 0,6 milionu obyvatel a Ústecký kraj hodnotu 0,8 milionu obyvatel.

Tab. 8.1 Pohyb obyvatelstva v krajích, 2013

Kraj	Absolutně			Na 1 000 obyvatel			Počet obyvatel k 31. 12.
	přirozený přírůstek	přírůstek stěhováním	celkový přírůstek	přirozený přírůstek	přírůstek stěhováním	celkový přírůstek	
ČR	-2 409	-1 297	-3 706	-0,2	-0,1	-0,4	10 512 419
Hl. m. Praha	1 718	-5 297	-3 579	1,4	-4,3	-2,9	1 243 201
Středočeský	1 294	9 226	10 520	1,0	7,1	8,1	1 302 336
Jihočeský	-230	326	96	-0,4	0,5	0,2	636 707
Plzeňský	-551	1 333	782	-1,0	2,3	1,4	573 469
Karlovarský	-360	-1 057	-1 417	-1,2	-3,5	-4,7	300 309
Ústecký	-1 217	-427	-1 644	-1,5	-0,5	-2,0	825 120
Liberecký	112	-97	15	0,3	-0,2	0,0	438 609
Královéhradecký	-467	-570	-1 037	-0,8	-1,0	-1,9	551 909
Pardubický	-315	-140	-455	-0,6	-0,3	-0,9	515 985
Vysočina	-209	-789	-998	-0,4	-1,5	-2,0	510 209
Jihomoravský	774	654	1 428	0,7	0,6	1,2	1 170 078
Olomoucký	-508	-745	-1 253	-0,8	-1,2	-2,0	636 356
Zlínský	-769	-625	-1 394	-1,3	-1,1	-2,4	586 299
Moravskoslezský	-1 681	-3 089	-4 770	-1,4	-2,5	-3,9	1 221 832

Podíl obyvatel věku 0 až 14 let (dětská složka) se na celorepublikové úrovni mezi roky 2003 a 2008 snížil z 15,2 % na 14,1 %. V dalších letech pak následoval postupný růst zastoupení této skupiny osob a v roce 2013 dosáhl 15,0 %. Největší zastoupení dětské složky v populaci bylo ve Středočeském (16,5 %), Ústeckém (15,6 %) a Libereckém kraji (15,5 %). Naopak nejméně byla tato sub-populace zastoupena v Hl. m. Praze (14,1 %), Zlínském (14,4 %) a Moravskoslezském kraji (14,6 %). Meziročně se ve všech krajích zvýšil podíl osob ve věku 0 až 14 let, nejvíce v Hl. m. Praze (o 0,4 procentních bodů) a ve Středočeském kraji (o 0,3 p. b.). V období let 2003–2013 se snížila mezikrajská diference tohoto ukazatele a zároveň se proměnilo pořadí krajů. Například Středočeský kraj měl v roce 2003 až jedenácté největší zastoupení dětské složky mezi kraji ČR. Naopak značné snížení podílu obyvatel ve věku 0–14 se za poslední deset let odehrálo v Kraji Vysočina (z druhého na osmé místo) a v Moravskoslezském kraji (z šestého na dvanácté). Hl. m. Praha má dlouhodobě nejmenší zastoupení dětské složky v populaci, nicméně v čase se rozdíl mezi pražskou a celorepublikovou hodnotou tohoto ukazatele snižuje.

Tab. 8.2 Podíl obyvatel ve věku 0–14 a 65+ let v krajích (%), 2003–2013 (k 31. 12.)

Kraj	0-14 let							65+ let						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	15,2	14,6	14,1	14,4	14,7	14,8	15,0	13,9	14,2	14,9	15,5	16,2	16,8	17,4
Hl. m. Praha	12,7	12,3	12,2	12,8	13,3	13,7	14,1	15,8	15,6	15,8	16,4	17,2	17,6	18,1
Středočeský	15,3	14,9	14,9	15,6	15,9	16,2	16,5	14,2	14,1	14,2	14,7	15,3	15,8	16,3
Jihočeský	15,6	14,9	14,4	14,5	14,8	14,9	15,1	13,8	14,1	14,8	15,5	16,2	16,9	17,5
Plzeňský	14,9	14,3	13,8	14,1	14,3	14,5	14,7	14,4	14,7	15,2	16,0	16,7	17,3	17,9
Karlovarský	15,9	15,2	14,6	14,7	14,7	14,8	14,8	12,3	12,9	13,7	14,4	15,2	16,0	16,8
Ústecký	16,1	15,7	15,2	15,3	15,5	15,5	15,6	12,2	12,6	13,3	14,0	14,8	15,7	16,4
Liberecký	15,9	15,3	14,8	15,1	15,3	15,4	15,5	12,8	13,1	13,9	14,6	15,4	16,2	17,0
Královéhradecký	15,4	14,8	14,3	14,5	14,7	14,8	14,9	14,7	14,9	15,7	16,5	17,1	17,8	18,4
Pardubický	15,9	15,3	14,6	14,7	14,9	15,0	15,1	14,2	14,5	15,1	15,7	16,4	17,0	17,5
Vysočina	16,1	15,4	14,5	14,5	14,7	14,8	14,8	14,1	14,4	15,2	15,9	16,6	17,2	17,7
Jihomoravský	15,0	14,4	13,8	14,1	14,4	14,6	14,8	14,5	14,8	15,5	16,2	16,7	17,3	17,8
Olomoucký	15,4	14,7	14,1	14,3	14,6	14,7	14,8	13,8	14,2	15,1	15,8	16,4	17,1	17,7
Zlínský	15,3	14,7	14,0	14,0	14,2	14,3	14,4	14,1	14,6	15,5	16,2	16,8	17,3	17,8
Moravskoslezský	15,9	15,0	14,3	14,4	14,5	14,6	14,6	12,7	13,3	14,5	15,2	15,8	16,4	17,0

Zastoupení osob ve věku 65 let a více (postproduktivní složka) v populaci rostlo po celé předchozí desetiletí. V roce 2003 ještě činilo 13,9 %, zatímco v roce 2013 již bylo 17,4 %. Variabilita na krajské úrovni se u tohoto ukazatele snižovala – klesal jak rozptyl, tak rozpětí mezi maximální a minimální hodnotou. Nejvýraznější posun v pořadí krajů podle hodnoty podílu postproduktivní složky zaznamenal Středočeský kraj. V roce 2003

byl ještě krajem s šestým nejvyšším podílem a o deset let později měl již nejnižší zastoupení osob ve věku 65 a více let v populaci. Mezi roky 2012 a 2013 narostl tento podíl u všech krajů minimálně o 0,5 procentního bodu, přičemž nejvýraznější nárůst zaznamenaly Karlovarský (o 0,8 p. b.), Ústecký a Liberecký kraj (oba o 0,7 p. b.). V roce 2013 dosahoval podíl postproduktivní složky populace nejvyšších hodnot v Královéhradeckém kraji (18,4 %), Hl. m. Praze (18,1 %) a Plzeňském kraji (17,9 %), naopak nejnižších ve Středočeském (16,3 %), Ústeckém (16,4 %) a Karlovarském kraji (16,8 %).

Tab. 8.3 Index stáří v krajích, 2003–2013 (k 31. 12.)

Kraj	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	91,6	97,0	105,1	107,8	110,4	113,3	115,7
Hl. m. Praha	125,0	126,9	130,0	127,6	129,7	129,2	128,3
Středočeský	92,8	94,5	95,6	94,8	95,9	97,4	98,8
Jihočeský	88,8	94,5	103,2	106,8	109,8	113,2	116,0
Plzeňský	96,9	102,9	110,1	113,4	116,6	119,2	121,8
Karlovarský	77,5	84,9	93,7	98,1	103,4	108,7	113,4
Ústecký	75,7	80,2	87,6	91,2	96,0	100,8	105,1
Liberecký	80,5	85,8	94,1	97,1	100,7	105,2	109,1
Královéhradecký	95,0	100,3	109,6	113,4	116,5	120,5	123,6
Pardubický	89,7	95,1	103,7	107,1	110,0	113,1	116,1
Vysočina	87,5	93,6	104,5	109,6	112,6	116,2	119,6
Jihomoravský	96,7	102,4	112,3	114,8	116,1	118,4	120,2
Olomoucký	89,6	96,5	107,1	110,3	112,9	116,5	119,5
Zlínský	92,0	99,4	110,8	115,7	117,8	121,1	123,6
Moravskoslezský	80,0	88,6	101,2	105,8	108,6	112,5	116,0

Hodnota indexu stáří, který vztahuje počet osob ve věku 65 let a více na 100 dětí do 14. roku života vč., za posledních deset let výrazně vzrostla z 91,6 v roce 2003 na 115,7 v roce 2013. Více osob v postproduktivním než v dětském věku je v ČR od roku 2006. V jednotlivých krajích ale byl nárůst poměrně diferencovaný a ne všude plynulý. Zatímco v Hl. m. Praze (kde byla nejvyšší) a Středočeském kraji se hodnota indexu zvýšila o 3,3, respektive 5,9 procentních bodů, tak u všech dalších krajů byl zaznamenán nárůst minimálně o dvacet procentních bodů. Došlo přitom k větší homogenizaci hodnot tohoto ukazatele napříč kraji. Nejvyšších hodnot indexu dosahovaly v roce 2013 Hl. m. Praha (128,3), Královéhradecký (123,6) a Zlínský kraj (123,6). Jediným krajem, kde bylo stále více osob v dětské složce populace, byl kraj Středočeský (hodnota indexu 98,8) a mezi další kraje s nízkou hodnotou indexu patřily Ústecký (105,1) a Liberecký (109,1). Mezi posledními dvěma sledovanými roky byl zaznamenán pokles indexu pouze v Hl. m. Praze (o 0,9 procentního bodu) a nejvyšší nárůst v Karlovarském a Ústeckém kraji (přes 4 p. b.).

Tab. 8.4 Index ekonomické závislosti* v krajích, 2003–2013 (k 31. 12.)

Kraj	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	35,5	35,2	35,1	35,5	36,0	36,5	36,9
Hl. m. Praha	34,2	33,3	32,9	33,5	34,5	35,1	35,8
Středočeský	35,7	35,2	35,1	35,7	36,2	36,8	37,3
Jihočeský	36,0	35,5	35,4	35,7	36,3	36,8	37,2
Plzeňský	35,6	35,3	35,0	35,5	36,0	36,5	36,9
Karlovarský	35,1	34,9	34,6	34,9	35,3	35,8	36,4
Ústecký	35,1	34,8	34,8	35,2	35,8	36,4	36,9
Liberecký	35,3	35,0	35,0	35,4	36,0	36,7	37,3
Královéhradecký	36,5	36,0	36,1	36,7	37,1	37,6	38,1
Pardubický	36,7	36,3	36,0	36,3	36,8	37,2	37,5
Vysočina	37,1	36,6	36,3	36,5	37,0	37,3	37,5
Jihomoravský	36,0	35,5	35,5	35,8	36,2	36,6	37,0
Olomoucký	35,9	35,5	35,6	35,8	36,3	36,7	37,1
Zlínský	36,3	35,9	35,8	36,0	36,4	36,7	37,0
Moravskoslezský	35,5	35,3	35,3	35,5	35,8	36,2	36,5

* Počet osob ve věku 0-19 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 20-64 let.

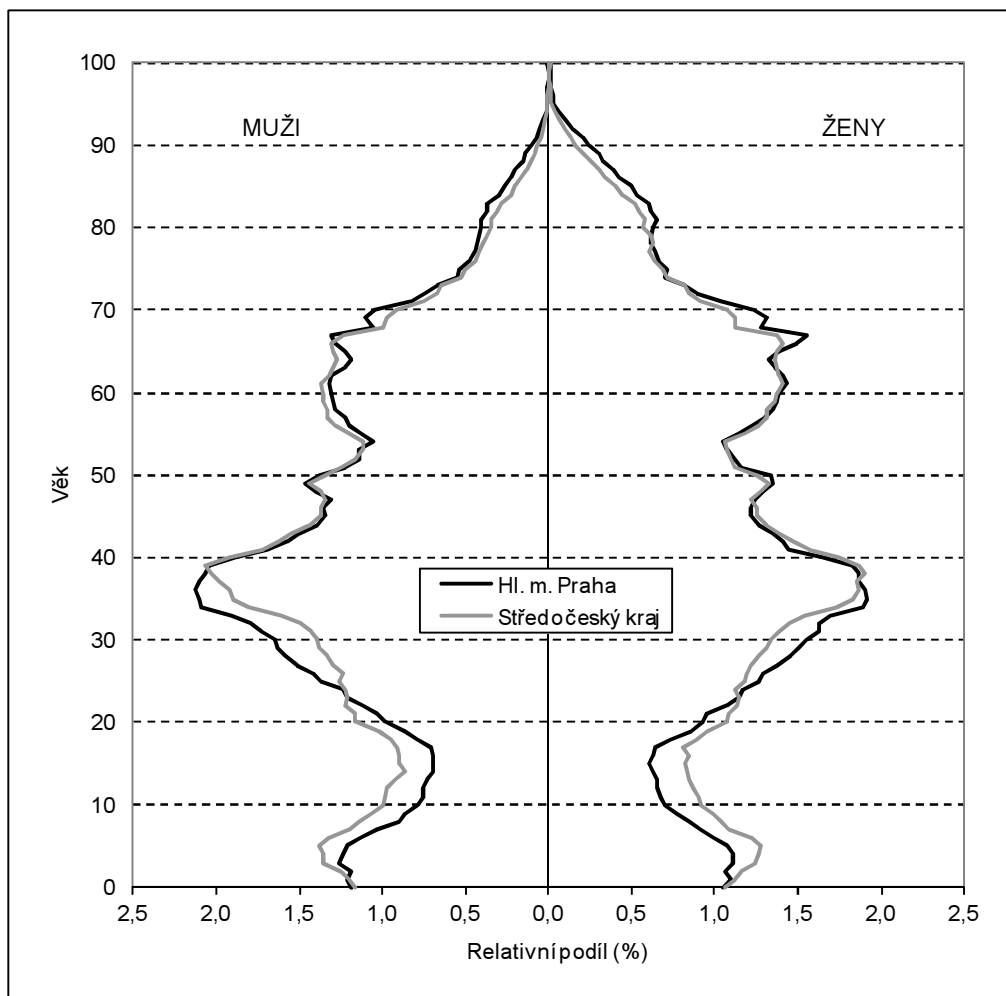
Index ekonomické závislosti vztahuje osoby v obvykle neproduktivním věku (0–19 a 65 let a více) k populaci v produktivním věku (20–64 let). Nižší hodnoty ukazatele tedy svědčí o menším ekonomickém zatížení daného kraje v kontextu věkové struktury. Mezi kraje s nejnižší hodnotou tohoto indexu patřily v roce 2013 Hl. m. Praha (35,8), Karlovarský (36,4) a Moravskoslezský kraj (36,5). Naopak největší ekonomické zatížení

bylo zaznamenáno v Královéhradeckém (38,1), Pardubickém kraji a Kraji Vysočina (oba 37,5). V období 2003 až 2008 hodnoty indexu na celorepublikové úrovni klesly z 35,5 na 35,1, aby vzápětí během dalších pěti let narostly na 36,9 v roce 2013. Oproti roku 2012 šlo o nárůst o 0,4. Nejvýraznější meziroční nárůst byl v Hl. m. Praze (o 0,7) a nejmenší v Kraji Vysočina (o 0,2). Variabilita indexu v první pětiletém období vzrostla a v dalším pětiletém období (2008–2013) variabilita klesala pod úroveň hodnot z počátku období.

Tab. 8.5 Průměrný věk obyvatel v krajích, 2003–2013 (k 31. 12.)

Kraj	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	39,5	40,0	40,5	40,8	41,1	41,3	41,5
Hl. m. Praha	41,6	41,7	41,6	41,6	41,9	41,9	42,0
Středočeský	39,7	39,9	40,0	40,1	40,3	40,4	40,6
Jihočeský	39,3	39,8	40,5	40,9	41,2	41,4	41,6
Plzeňský	40,0	40,4	40,8	41,2	41,5	41,7	41,9
Karlovarský	38,5	39,1	39,8	40,4	40,9	41,2	41,5
Ústecký	38,5	39,0	39,6	40,0	40,4	40,6	40,9
Liberecký	38,9	39,4	40,0	40,3	40,6	40,9	41,1
Královéhradecký	39,8	40,3	40,9	41,3	41,5	41,8	42,0
Pardubický	39,3	39,8	40,4	40,8	41,0	41,2	41,5
Vysočina	38,9	39,5	40,3	40,8	41,1	41,3	41,6
Jihomoravský	39,8	40,3	40,8	41,1	41,3	41,5	41,7
Olomoucký	39,3	39,8	40,5	40,9	41,2	41,5	41,7
Zlínský	39,3	39,9	40,7	41,2	41,4	41,7	42,0
Moravskoslezský	38,8	39,4	40,2	40,6	40,9	41,2	41,5

Obr. 8.1 Relativní věková struktura kraje s nejvyšší a nejnižší hodnotou indexu stáří, 31. 12. 2013

Průměrný věk obyvatelstva ČR narostl mezi roky 2003 a 2013 z 39,5 let na 41,5 roku. V posledním roce vzrostl o 0,2 roku, přičemž růst průměrného věku nastal ve všech krajích (v rozmezí 0,1 až 0,3 roku). Variabilita průměrného věku mezi kraji za posledních deset let klesla. Nejméně v období 2003 až 2013

zestárlo obyvatelstvo v Hl. m. Praze (o 0,4 roku) a ve Středočeském kraji (o 0,9 roku), naopak nejvíce v Karlovarském kraji (o 3,0 roku). Nejstaršími kraji byly na konci roku 2013 Královéhradecký kraj, Hl. m. Praha a Zlínský kraj, kde průměrný věk obyvatel dosáhl 42,0 roku. Nejmladší potom byly Středočeský (40,6 let), Ústecký (40,9 let) a Liberecký kraj (41,1 let).

Hl. m. Praha je krajem (ke konci roku 2013) s nejnižším podílem dětské složky, nejvyšší hodnotou indexu stáří, druhým nejvyšším podílem osob ve věku 65 let a více a druhým nejvyšším průměrným věkem. Zejména díky častějšímu zastoupení osob v produktivním věku má nejnižší hodnotu indexu ekonomické závislosti. Spolu s Královéhradeckým krajem ji lze považovat za věkově nejstarší kraj ČR. Královéhradecký kraj má sice vyšší podíl osob v postproduktivním věku a vyšší průměrný věk, nicméně podíl dětské složky se zde pohybuje okolo hodnot za ČR. Středočeský kraj je oproti tomu bezpochyby nejmladším krajem ČR s nejvyšším podílem dětské složky, nejnižší hodnotou indexu stáří, nejnižším zastoupením osob v postproduktivním věku a nejnižším průměrným věkem. Druhým nejmladším krajem podle všech těchto ukazatelů byl Ústecký.

Rozdíly ve věkové struktuře mezi Hl. m. Prahou a Středočeským krajem byly v roce 2013 dány diferencemi v mladším věku a zhruba v první polovině produktivního věku. Relativní zastoupení osob (kdy výsledky nejsou ovlivněny odlišným celkovým počtem obyvatel) ve věku cca 2 až 22 let bylo vyšší ve Středočeském kraji, zatímco ve skupině osob zhruba mezi 25. a 38. rokem života měli vyšší relativní zastoupení obyvatelé Hl. m. Prahy. Ve vyšších věkových kategoriích byly rozdíly již nižší. Patrné difference se objevily ještě u mužů ve věkové skupině 55 až 67 let, kde měli převahu muži ze Středočeského kraje. V případě obou pohlaví bychom rozpoznatelné rozdíly zaznamenaly ještě ve věcích 67 až 71 let a 80 až 89 let, v obou případech byli častěji zastoupeni obyvatelé Hl. m. Prahy.

8.2 Sňatečnost

Počet sňatků v ČR mezi roky 2003 a 2007 vzrostl z 48 943 na 57 157. Poté následoval pokles (s výjimkou stagnace v roce 2012) až na 43 499 sňatků v roce 2013. Na poklesu počtu sňatků mezi roky 2003 až 2013 se nejvíce podílelo snížení počtu sňatků v Hl. m. Praze (o 936), Ústeckém (o 835) a Moravskoslezském (o 670) kraji. Naopak nejméně se snížil počet svateb ve Zlínském kraji (o 113). Mezi posledními dvěma sledovanými roky došlo ke snížení počtu sňatků o 1 707. Pouze ve dvou krajích došlo k mírnému meziročnímu růstu počtu sňatků, v Jihomoravském a Karlovarském kraji, v ostatních případech se počty sňatků snižovaly. Nejvíce sňatků v roce 2013 uzavřeli obyvatelé Hl. m. Prahy (5 531), Středočeského (5 252) a Jihomoravského (5 043) kraje. Naopak nejméně sňatků bylo u obyvatel Karlovarského (1 300) a Libereckého (1 877) kraje. Počet sňatků v jednotlivých krajích byl pochopitelně výrazně ovlivněn rozdílným počtem obyvatel.

Tab. 8.6 Sňatky v krajích¹⁾, 2003–2013

Kraj	Sňatky celkem							Protogamní sňatky (%)		
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2008	2013
ČR	48 943	51 829	52 457	46 746	45 137	45 206	43 499	64,3	62,6	66,4
Hl. m. Praha	6 467	6 777	6 580	5 978	5 873	5 807	5 531	61,0	62,0	67,2
Středočeský	5 587	5 989	6 320	5 732	5 540	5 567	5 252	62,6	61,4	63,9
Jihočeský	2 918	3 075	3 112	2 891	2 845	2 756	2 600	65,9	63,5	66,8
Plzeňský	2 585	2 745	2 763	2 545	2 454	2 498	2 367	64,0	60,7	63,2
Karlovarský	1 584	1 583	1 514	1 280	1 238	1 297	1 300	51,4	52,4	57,6
Ústecký	3 996	4 320	4 477	3 669	3 447	3 341	3 161	55,2	53,0	56,8
Liberecký	2 067	2 278	2 343	1 928	1 954	1 929	1 877	57,4	58,9	63,8
Královéhradecký	2 618	2 706	2 738	2 484	2 347	2 337	2 268	64,2	62,6	66,2
Pardubický	2 260	2 468	2 470	2 166	2 228	2 205	2 057	69,5	65,1	68,0
Vysočina	2 398	2 428	2 332	2 216	2 167	2 208	2 043	74,9	71,6	73,5
Jihomoravský	5 441	5 693	5 802	5 099	4 894	4 973	5 043	68,8	67,1	70,4
Olomoucký	2 871	3 063	3 098	2 675	2 605	2 669	2 632	67,7	66,9	69,0
Zlínský	2 496	2 804	2 710	2 564	2 404	2 420	2 383	72,7	70,3	74,2
Moravskoslezský	5 655	5 900	6 198	5 519	5 141	5 199	4 985	65,3	61,4	65,9

¹⁾ Podle kraje trvalého pobytu ženicha.

Podíl protagamních sňatků (oba snoubenci byli svobodní) se na celorepublikové úrovni pohyboval okolo dvou třetin. Vývoj podílu tohoto typu sňatků za posledních deset let neměl jednoznačný trend, nicméně od roku 2011 došlo k nárůstu jejich zastoupení. Mezi regiony s nejvyšším podílem protogamních sňatků patří Zlínský kraj (74,2 %), Kraj Vysočina (73,5 %) a Jihomoravský kraj (70,4 %). Naopak nejmenší část sňatků na oba svobodné snoubence spadala v Ústeckém (56,8 %) a Karlovarském kraji (57,6 %).

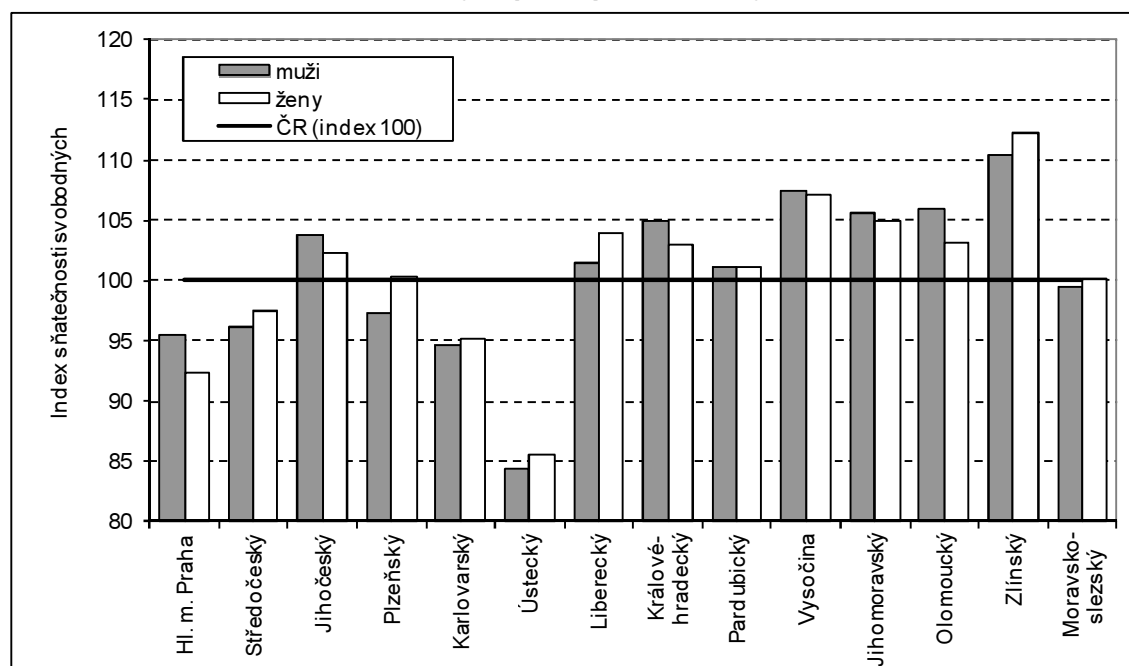
Tab. 8.7 Index sňatečnosti svobodných* v krajích (ČR=100), 2003–2013

Kraj	Muži							Ženy						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Hl. m. Praha	112,6	106,7	93,8	91,4	96,5	93,7	95,5	106,0	103,0	93,8	91,5	96,4	93,3	92,3
Středočeský	102,1	101,1	101,5	100,9	96,9	98,8	96,2	99,4	98,7	101,0	99,2	97,7	97,0	97,4
Jihočeský	99,3	99,5	101,7	107,2	110,3	104,4	103,8	101,0	99,1	99,8	105,1	105,9	102,0	102,3
Plzeňský	98,7	98,6	97,0	99,9	98,9	98,6	97,3	99,6	99,4	95,4	100,7	98,3	100,0	100,3
Karlovarský	92,3	91,3	89,6	85,3	86,1	89,5	94,6	92,4	88,9	87,6	82,3	86,2	88,6	95,2
Ústecký	90,8	94,3	95,3	89,1	90,2	86,5	84,4	89,9	93,4	96,4	89,0	91,2	88,7	85,5
Liberecký	94,1	97,3	102,4	96,8	98,7	101,8	101,4	96,4	101,5	103,9	95,9	97,6	101,0	104,0
Královéhradecký	100,3	100,8	102,3	104,3	101,6	105,4	105,0	101,0	100,2	101,6	104,7	100,8	104,7	103,0
Pardubický	95,6	100,1	100,6	100,8	103,5	105,8	101,2	99,1	101,1	99,5	101,7	103,9	106,8	101,1
Vysočina	107,0	101,2	102,2	110,7	111,2	111,9	107,4	107,6	105,3	102,7	107,0	111,5	112,5	107,1
Jihomoravský	106,5	104,6	105,8	104,0	100,2	101,9	105,7	106,4	103,1	105,8	105,4	100,9	101,8	105,0
Olomoucký	95,4	95,0	101,3	98,2	101,0	103,9	105,9	96,2	97,6	100,7	100,4	97,9	104,5	103,1
Zlínský	96,2	104,1	101,9	110,6	106,2	105,8	110,5	99,3	104,7	101,9	108,5	108,7	106,4	112,2
Moravskoslezský	94,9	95,9	101,4	102,9	101,1	100,3	99,4	96,4	97,5	101,5	103,6	101,2	99,8	100,2

* Z důvodu neexistence bilancí podle rodinného stavu na úrovni krajů byly pro hodnocení úrovně sňatečnosti svobodných v krajích prezentovány pouze indexy, udávající vztah výše úhrnné redukované sňatečnosti svobodných (vztážená k obyvatelstvu bez ohledu na rodinný stav a která je výrazně nižší než úhrnná sňatečnost z tabulek sňatečnosti uvedená v kapitole 2 Sňatečnost této publikace) v kraji vzhledem k republikové hodnotě.

Index sňatečnosti svobodných, který vychází z úhrnné redukované sňatečnosti svobodných, umožňuje zhodnotit mezikrajové diference sňatečnosti svobodných. V roce 2013 byl index nejvyšší (ČR = 100) pro obě pohlaví ve Zlínském kraji (110,5 pro muže a 112,2 pro ženy) a druhý nejvyšší také v případě obou pohlaví v Kraji Vysočina (107,4 u mužů a 107,1 u žen). Výrazněji nadprůměrných hodnot dosahoval i kraj Jihomoravský a Olomoucký. Nejnižší hodnota indexu byla zaznamenána v Ústeckém kraji a to jak u mužů (84,4) tak i u žen (85,5). Velmi nízkých hodnot index dosahoval i v Karlovarském kraji (94,6 v případě mužů a 95,2 v případě žen) a v Hl. m. Praze (95,5 u mužů a 92,3 u žen).

Obr. 8.2 Index sňatečnosti svobodných podle pohlaví v krajích, 2013

Za posledních deset let se významně proměnilo pořadí krajů podle hodnoty indexu sňatečnosti svobodných. Zatímco v roce 2003 patřilo Hl. m. Praha a Středočeský kraj spíše mezi kraje s vyššími hodnotami indexu, tak o deset let později zde byly tyto hodnoty naopak jedny z nejnižších a to u obou pohlaví. Naopak z podprůměrných hodnot indexu v roce 2003 k nadprůměrným v roce 2013 se posunul Zlínský, Olomoucký a Liberecký kraj. Dlouhodobě nejnižších hodnot indexu dosahovaly v případě obou pohlaví kraje Ústecký a Karlovarský. V posledních deseti letech ale v Karlovarském kraji došlo k nárůstu hodnoty indexu sňatečnosti svobodných u obou pohlaví, zatímco Ústecký kraj zaznamenal další pokles.

Postupné zvyšování průměrného věku při prvním sňatku, který je vypočítán z redukovaných měr sňatečnosti, proběhlo mezi roky 2003 a 2013 u mužů i u žen. Zatímco tento průměrný věk se u mužů zvýšil z 28,5 let v roce 2003 na 30,9 let v roce 2013, tak v případě žen bylo prodloužení ještě o něco delší – z 25,7 na 28,4 roku. Rozdíl průměrného věku při prvním sňatku mezi pohlavími se tak snížil na 2,5 roku v posledním sledovaném roce z 2,8 let v roce 2003. Diference mezi jednotlivými kraji byly ve sledovaném desetiletém období poměrně stabilní. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou ukazatele se obvykle pohyboval okolo dvou let. Oproti roku 2012 se v roce 2013 zvýšil průměrný věk při prvním sňatku u mužů o 0,1 roku a u žen o 0,2 roku. Snížení průměrného věku nastalo pouze v Hl. m. Praze a v Karlovarském kraji, v obou případech pouze u mužů o 0,1 roku. Právě tyto dva kraje měly spolu s Ústeckým krajem v roce 2013 nejvyšší průměrný věk při prvním sňatku a to u obou pohlaví. V případě Hl. m. Prahy to bylo 31,9 let pro muže a 29,6 let pro ženy, u Karlovarského kraje 31,5 let v případě mužů a 28,9 let u žen a konečně v Ústeckém kraji 31,2 let u mužů a 28,5 let u žen. Naopak nejnižší věkový průměr u mužů lze nalézt v Kraji Vysočina (30,4 roku), v Moravskoslezském a Královéhradeckém kraji (oba kraje 30,6 roku) a u žen opět v Kraji Vysočina (27,7 roku), v Pardubickém (28,0 roku) a Královéhradeckém (28,2 roku) kraji.

Tab. 8.8 Průměrný věk při 1. sňatku* v krajích, 2003–2013

Kraj	Muži							Ženy						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	28,5	29,1	29,8	30,5	30,7	30,8	30,9	25,7	26,0	27,1	27,8	28,0	28,2	28,4
Hl. město Praha	29,9	30,5	31,2	31,9	31,9	32,0	31,9	27,2	27,5	28,4	29,2	29,4	29,5	29,6
Středočeský	28,3	29,1	29,5	30,4	30,6	30,7	30,7	25,3	25,8	26,8	27,7	27,9	28,0	28,2
Jihočeský	28,2	29,1	29,7	30,3	30,5	30,7	30,7	25,4	25,7	26,9	27,6	27,8	28,1	28,2
Plzeňský	28,2	28,9	29,9	30,3	30,8	30,7	31,0	25,4	25,8	26,9	27,5	28,0	28,0	28,3
Karlovarský	28,7	29,6	30,4	31,1	31,3	31,6	31,5	25,9	26,2	27,5	28,1	28,6	28,7	28,9
Ústecký	28,4	29,0	30,0	30,7	30,8	31,2	31,2	25,4	25,8	27,3	28,0	27,9	28,3	28,5
Liberecký	28,6	29,3	29,8	30,6	30,9	30,7	31,0	25,7	26,1	27,1	28,1	28,2	28,0	28,4
Královéhradecký	28,1	28,6	29,8	30,0	30,5	30,3	30,6	25,4	25,7	27,0	27,5	27,8	27,9	28,2
Pardubický	28,0	28,5	29,4	29,9	30,6	30,3	30,7	25,5	25,7	26,6	27,3	27,9	27,8	28,0
Vysočina	27,8	28,6	29,3	29,9	29,9	30,3	30,4	25,0	25,5	26,6	27,2	27,3	27,6	27,7
Jihomoravský	28,5	29,0	29,8	30,5	30,5	30,8	31,0	25,8	25,9	27,2	27,7	28,0	28,1	28,3
Olomoucký	28,3	28,9	29,7	30,2	30,4	30,6	30,7	25,6	26,0	26,9	27,7	27,7	28,0	28,3
Zlínský	28,2	28,9	29,5	30,2	30,4	30,6	30,6	25,4	25,8	26,8	27,5	27,7	27,8	28,2
Moravskoslezský	28,2	28,6	29,4	30,1	30,2	30,5	30,6	25,4	25,8	26,8	27,4	27,7	28,0	28,2

* Z redukovaných měr sňatečnosti.

8.3 Rozvodovost

Počet rozvodů v ČR během posledního desetiletí značně kolísal. Vrcholu dosáhl v roce 2004 (33 060 rozvodů, nejvíce od roku 1996) a minima v roce 2012 (26 402 rozvodů). V posledním roce se pak počet rozvodů opět zvýšil na 27 895. Při srovnání začátku a konce sledovaného období, tj. let 2003 a 2013, se počty rozvodů ve všech krajích snížily. Výrazně se však nesnížila intenzita rozvodovosti (viz tab. 8.10), ale pouze absolutní počty rozvodů, které jsou ovlivněny mimo jiné i snižujícím se počtem sňatků v předchozích letech. Nejvyšší počet rozvodů se v roce 2013 odehrál v krajích s nejvyšším počtem obyvatel – Středočeském (3 793, kraj s nejvyšším počtem rozvodů od roku 2009), Moravskoslezském (3 279), Hl. m. Praze (3 002) a v Jihomoravském kraji (3 000). Naopak nejméně rozvodů proběhlo v Karlovarském kraji (897), v Kraji Vysočina (1 125) a Pardubickém (1 257). Pořadí krajů podle počtu rozvodů bylo mezi roky 2003 a 2013 poměrně stabilní. Žádný kraj se neposunul výše nebo níže o více než dvě pozice.

Podíl rozvodů s nezletilým dítětem (dětmi) v posledním desetiletí klesl z 63,1 % v roce 2003 na 57,7 % o deset let později. Tento trend ovšem nutně není důkazem toho, že by byla manželství s dětmi stabilnější. Vzhledem k nižší porodnosti je totiž méně sezdaných párů s dětmi a tudíž nižší výchozí počet pro možný

budoucí rozvod s nezletilým dítětem. Navíc díky rostoucí průměrné délce manželství při rozvodu může růst počet manželství, kdy již společné děti dosáhly zletilosti. Zastoupení rozvodů s nezletilými dětmi bylo poměrně výrazně krajsky diferencováno. V roce 2013 byl nejvyšší podíl v Pardubickém (62,0 %), Plzeňském (61,7 %) a Libereckém (60,8 %) kraji, zatímco nejnižší zastoupení tohoto typu rozvodů bylo v Hl. m Praze (47,1 %) a Karlovarském (52,2 %) kraji.

Tab. 8.9 Rozvody v krajích*, 2003–2013

Kraj	Rozvody celkem							Rozvody s nezletilými dětmi (%)		
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2008	2013
ČR	32 824	31 288	31 300	30 783	28 113	26 402	27 895	63,1	58,1	57,1
Hl. m. Praha	3 884	3 680	3 666	3 524	3 220	2 788	3 002	54,7	49,6	47,1
Středočeský	3 837	3 692	3 695	4 130	3 615	3 614	3 793	63,6	59,4	59,1
Jihočeský	2 001	1 886	1 966	1 863	1 807	1 595	1 747	66,7	60,7	58,4
Plzeňský	1 874	1 683	1 604	1 626	1 630	1 452	1 613	62,0	57,7	61,7
Karlovarský	1 238	1 192	1 155	1 028	891	880	879	60,9	51,9	52,2
Ústecký	3 126	2 894	2 889	2 573	2 319	2 294	2 252	60,7	57,9	57,5
Liberecký	1 504	1 394	1 400	1 351	1 296	1 142	1 311	63,6	58,6	60,8
Královéhradecký	1 661	1 716	1 515	1 640	1 459	1 354	1 543	65,6	59,3	59,2
Pardubický	1 433	1 417	1 292	1 281	1 258	1 275	1 257	64,5	62,1	62,0
Vysočina	1 252	1 247	1 343	1 328	1 105	995	1 125	68,5	63,2	59,1
Jihomoravský	3 193	3 154	3 334	3 548	2 945	3 001	3 000	62,2	58,3	56,4
Olomoucký	1 887	1 926	1 884	1 823	1 733	1 526	1 713	65,6	62,4	58,2
Zlínský	1 584	1 420	1 593	1 472	1 415	1 327	1 381	66,7	61,2	56,7
Moravskoslezský	4 350	3 987	3 964	3 596	3 420	3 159	3 279	66,3	58,8	57,2

* Podle kraje posledního společného trvalého bydliště.

Intenzitu rozvodovosti nejlépe z dostupných ukazatelů vystihuje úhrnná rozvodovost, která udává jaký podíl manželství by skončil rozvodem při zachování měr rozvodovosti podle délky trvání manželství daného roku. V regionálním pohledu už je méně přesná, protože vztahuje rozvody podle kraje posledního společného trvalého bydliště ke sňatkům tříděným podle kraje trvalého pobytu ženicha před určitým počtem let. Sňatek, který rozvodu předcházela, však mohl být zaevidovaný v jiném kraji než následný rozvod. V případě krajů s vyšší intenzitou migrace jsou tedy výsledky méně vypovídající.

Tab. 8.10 Rozvodovost v krajích, 2003–2013

Kraj	Úhrnná rozvodovost (%)							Průměrná délka trvání manželství při rozvodu						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	48,0	47,3	49,6	50,0	46,2	44,5	47,8	11,8	12,2	12,3	12,7	12,9	12,8	13,0
Hl. m. Praha	48,7	46,8	48,7	47,4	43,6	38,6	42,0	11,7	12,6	12,0	12,2	12,8	12,6	12,9
Středočeský	52,7	52,4	54,0	61,2	54,4	55,1	58,4	11,3	11,6	12,0	12,3	12,2	12,6	12,8
Jihočeský	48,9	48,1	52,0	50,7	50,0	44,8	50,1	11,7	11,8	12,3	12,7	12,7	12,8	12,8
Plzeňský	51,4	47,5	47,7	49,2	50,3	45,7	52,0	11,0	11,7	11,7	12,5	12,4	12,5	12,3
Karlovarský	54,8	55,3	57,2	53,2	46,6	46,9	48,6	10,8	10,7	10,8	11,2	11,7	11,8	11,9
Ústecký	53,2	51,5	54,2	49,4	45,2	46,3	46,8	11,3	11,4	11,8	12,2	12,4	12,1	12,1
Liberecký	51,4	49,6	51,3	50,8	48,9	44,1	52,2	11,4	11,5	12,2	12,7	12,9	12,7	12,4
Královéhradecký	45,3	48,4	44,7	49,7	45,2	43,2	49,5	11,8	12,2	12,7	13,1	13,0	12,6	13,4
Pardubický	43,6	44,4	42,4	43,1	42,7	44,3	44,5	11,4	12,2	12,6	13,1	13,5	13,3	13,4
Vysočina	38,7	39,3	44,3	44,6	38,2	35,5	40,3	11,6	12,1	12,7	13,5	13,0	12,9	13,5
Jihomoravský	42,9	43,9	48,8	52,8	44,2	46,4	47,1	12,3	12,6	12,7	13,2	13,6	13,3	13,5
Olomoucký	44,3	46,7	49,0	48,4	46,6	42,4	48,5	12,4	13,2	12,9	13,2	13,7	13,3	13,6
Zlínský	41,8	38,9	45,2	43,0	42,1	40,3	42,7	12,1	12,6	13,3	13,8	13,7	13,9	14,0
Moravskoslezský	49,7	47,6	50,3	47,5	45,5	43,4	46,2	12,3	12,7	12,8	12,8	13,2	13,1	13,1

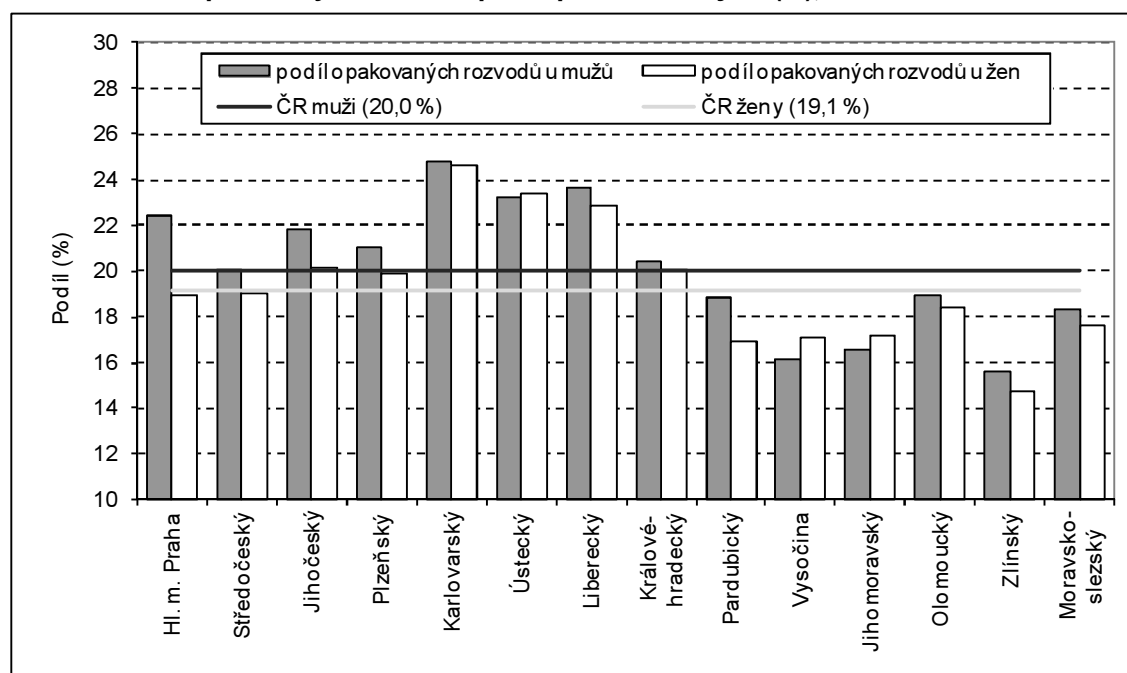
Úhrnná rozvodovost na celorepublikové i na krajské úrovni mezi roky 2003 a 2013 značně kolísala. Svého maxima dosáhla v roce 2010 (50,0 % – nejvyšší naměřená hodnota v historii ČR), poté klesla na 44,5 % v roce 2012 (nejnižší hodnota od roku 2000), aby poté opět meziročně narostla na 47,8 %, což bylo o 0,2 procentního bodu méně než v roce 2003. Nejvyšší úroveň úhrnné rozvodovosti byla v roce 2013 zaznamenána ve Středočeském (58,4 %), Libereckém (52,2 %) a Plzeňském (52,0 %) kraji. Oproti tomu

nejnižší míra rozvodovosti byla v Kraji Vysočina (40,3 %), Hl. m. Praze (42,0 %) a Zlínském (42,7 %) kraji. Ve srovnání s předchozím rokem se úhrnná rozvodovost nejvíce zvýšila v Libereckém (o 8,1 procentních bodů), Královéhradeckém (o 6,4 p. b.) a Plzeňském (o 6,2 p. b.) kraji. Ke snížení nedošlo v žádném kraji, nicméně minimální přírůstky do jednoho procentního bodu byly zaznamenány v Pardubickém, Ústeckém a Jihomoravském kraji. Za posledních deset let se úhrnná rozvodovost nejvíce zvýšila ve Středočeském (o 5,7 procentních bodů), Královéhradeckém, Jihomoravském a Olomouckém kraji (ve všech třech případech o 4,2 p. b.) a naopak nejvíce snížila v Hl. m. Praze (o 6,7 p. b.), Ústeckém (o 6,4 p. b.) a Karlovarském (o 6,2 p. b.) kraji. Poslední dva jmenované kraje, které dominovaly pořadí krajů podle úrovně úhrnné rozvodovosti mezi roky 2003 a 2008, se tak přesunuly mezi kraje s průměrnými hodnotami.

Průměrná délka trvání manželství při rozvodu postupně narostla mezi roky 2003 a 2013 z 11,8 let na 13,0 roku. Průměr byl ale v tomto případě výrazně ovlivněn případy s extrémně vysokými hodnotami délky trvání manželství. Mediánová délka trvání manželství při rozpadu, která není tak citlivá na výskyt odlehlých hodnot, činila 10,1 let za rok 2013 a narostla z 9,1 v roce 2003. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu byla v roce 2013 nejvyšší v moravských krajích - Zlínském, Olomouckém, Jihomoravském a na Vysočině. Naopak nejkratší doba manželství byla zaznamenána v západních Čechách – v Karlovarském, Ústeckém a Plzeňském kraji. Za posledních deset let se postavení krajů v kontextu tohoto ukazatele významněji neproměnilo.

Podíl opakovaných rozvodů byl v roce 2013 na celorepublikové úrovni mírně vyšší u mužů (20,0 %) než u žen (19,1 %). Mezi kraje s nejvyšším podílem opakovaných rozvodů patřily kraje ze severozápadních Čech – Karlovarský, Liberecký a Ústecký a to u obou pohlaví. Naopak nejnižších hodnot tohoto ukazatele dosahovaly opět v případech obou pohlaví kraje Zlínský, Vysočina a Jihomoravský.

Obr. 8.3 Podíl opakovaných rozvodů podle pohlaví v krajích (%), 2013

8.4 Porodnost a plodnost

Počet živě narozených dětí mezi roky 2003 a 2008 na celorepublikové úrovni vzrostl z 93 685 na 119 570 (nejvyšší počet živě narozených dětí od roku 1993), aby vzápětí v dalším pětiletém období poklesl až na 106 571 během roku 2013. Pořadí krajů podle počtu živě narozených dětí bylo v období 2003 až 2013 poměrně stabilní. Pouze Moravskoslezský kraj se propadl z prvního místa v roce 2003 na čtvrté o deset let později. Mezi posledními dvěma roky byl zaznamenán v ČR pokles počtu živě narozených dětí o 1 825. Pouze ve Zlínském a Jihomoravském kraji došlo k mírnému nárůstu a v Olomouckém, Karlovarském a Královéhradeckém kraji počet živě narozených dětí stagnoval.

Podíl živě narozených dětí mimo manželství se meziročně opět zvýšil, tentokrát o 1,6 procentního bodu na 45,0 % v roce 2013. Přitom v roce 2003 byl ještě 28,5 % a v roce 1993 dokonce 12,7 %. Hodnota tohoto ukazatele byla významně krajsky diferencovaná. V posledním sledovaném roce se přes padesátiprocentní

hranici dostaly dva kraje – Karlovarský (60,7 %) a Ústecký (59,3 %). Naopak nízkých hodnot pod 40 % dosáhly H. m. Praha (38,7 %), Kraj Vysočina (38,9 %) a Jihomoravský (39,6 %). V čase se ale variabilita krajů podle tohoto ukazatele snížila. Zatímco v roce 2003 bylo rozpětí mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou 28,9, tak o deset let později to bylo již pouze 23,3. Stejně tak ve sledovaném období klesal i rozptyl.

Tab. 8.11 Živě narození v krajích, 2003–2013

Kraj	Živě narození celkem							Živě narození mimo manželství (%)		
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2008	2013
ČR	93 685	102 211	119 570	117 153	108 673	108 576	106 751	28,5	31,7	45,0
Hl. m. Praha	10 057	11 943	14 339	14 792	13 968	14 176	13 867	25,4	28,0	38,7
Středočeský	10 633	12 113	15 246	15 212	14 531	14 428	14 218	25,6	29,0	42,2
Jihočeský	5 736	6 137	7 155	6 933	6 379	6 655	6 374	26,1	29,4	45,7
Plzeňský	4 934	5 445	6 385	6 242	5 566	5 768	5 510	29,3	32,4	46,4
Karlovarský	2 887	3 014	3 562	3 313	3 014	2 820	2 826	46,9	49,4	60,7
Ústecký	8 344	8 725	10 031	9 275	8 645	8 215	8 060	45,6	48,0	59,3
Liberecký	4 045	4 271	5 220	5 120	4 654	4 592	4 535	34,3	37,9	49,8
Královéhradecký	5 093	5 405	6 254	6 021	5 437	5 467	5 451	27,1	30,4	47,1
Pardubický	4 645	4 909	5 752	5 721	5 312	5 385	5 077	23,8	27,8	44,3
Vysočina	4 775	5 070	5 649	5 357	5 075	5 148	4 920	18,0	22,7	38,9
Jihomoravský	10 007	11 149	13 196	13 040	12 404	12 339	12 403	23,5	26,4	39,6
Olomoucký	5 830	6 183	7 118	6 922	6 311	6 303	6 322	26,3	31,2	45,7
Zlínský	5 147	5 670	6 261	6 106	5 570	5 493	5 585	18,2	21,5	37,4
Moravskoslezský	11 552	12 177	13 402	13 099	11 807	11 787	11 603	32,7	36,5	49,8

Úhrnná plodnost v ČR vzrostla z 1,18 v roce 2003 až na 1,50 dítěte na jednu ženu v roce 2008, což byla nejvyšší úroveň plodnosti od roku 1993. Poté následoval mírný pokles a stagnace, přičemž v roce 2013 byla hodnota tohoto ukazatele 1,46 (mírný nárůst o 0,01 oproti předchozímu roku). V posledních deseti letech došlo ke značné proměně územního obrazu plodnosti. Ústecký kraj se propadl z první pozice na šestou, Karlovarský ze třetí na desátou a Moravskoslezský z šesté na jedenáctou. Zároveň šlo o kraje, kde byl přírůstek úrovně úhrnné plodnosti za posledních deset let nejnižší – 14 % v Ústeckém, 17 % v Karlovarském a 18 % v Moravskoslezském kraji. Díky výraznějšímu nárůstu úhrnné plodnosti (oproti ostatním krajům) mezi roky 2003 a 2013 v Jihomoravském (o 30 %), Středočeském (o 28 %) a Jihočeském (o 26 %) kraji se tyto kraje posunuly mezi kraje s nadprůměrnou hodnotou tohoto ukazatele, v případě Středočeského kraje šlo dokonce o posun na první místo.

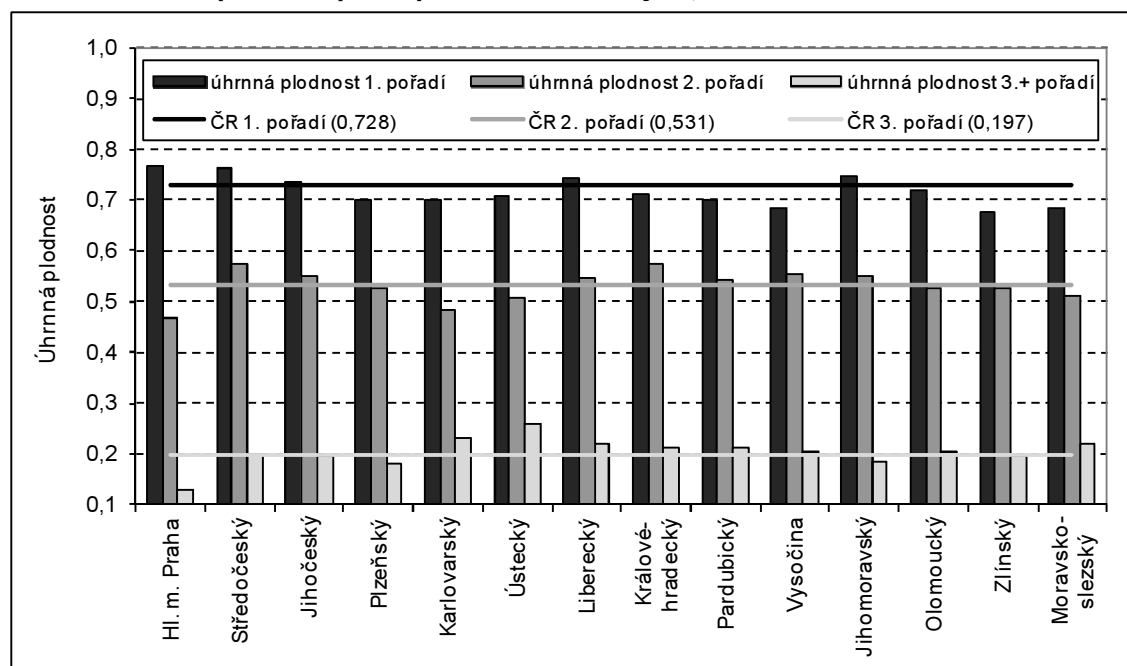
Tab. 8.12 Plodnost v krajích, 2003–2013

Kraj	Úhrnná plodnost							Průměrný věk žen při narození dítěte						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	1,18	1,28	1,50	1,49	1,43	1,45	1,46	28,1	28,6	29,3	29,6	29,7	29,8	29,9
Hl. m. Praha	1,10	1,24	1,37	1,39	1,35	1,38	1,36	29,7	30,2	31,0	31,2	31,2	31,4	31,5
Středočeský	1,20	1,34	1,60	1,58	1,52	1,54	1,54	28,0	28,6	29,3	29,7	29,8	29,9	30,0
Jihočeský	1,17	1,26	1,50	1,49	1,41	1,51	1,48	28,1	28,6	29,1	29,5	29,6	29,5	29,7
Plzeňský	1,16	1,29	1,50	1,49	1,37	1,45	1,41	27,8	28,4	29,1	29,3	29,4	29,4	29,5
Karlovarský	1,21	1,28	1,53	1,49	1,43	1,37	1,42	27,3	27,9	28,6	28,5	28,6	28,8	28,7
Ústecký	1,30	1,38	1,61	1,55	1,51	1,46	1,47	27,1	27,6	28,3	28,5	28,4	28,5	28,6
Liberecký	1,20	1,27	1,56	1,58	1,48	1,49	1,51	27,9	28,5	29,2	29,3	29,4	29,4	29,5
Královéhradecký	1,22	1,30	1,53	1,53	1,42	1,46	1,49	28,2	28,5	29,3	29,6	29,8	29,8	29,8
Pardubický	1,18	1,26	1,49	1,52	1,46	1,51	1,45	28,1	28,4	29,4	29,6	29,6	29,7	29,8
Vysočina	1,19	1,29	1,48	1,45	1,42	1,47	1,44	27,8	28,4	29,2	29,5	29,7	29,7	29,9
Jihomoravský	1,14	1,26	1,49	1,49	1,44	1,45	1,48	28,3	28,7	29,5	29,8	30,0	30,1	30,1
Olomoucký	1,16	1,23	1,46	1,47	1,39	1,41	1,45	28,1	28,7	29,3	29,5	29,5	29,7	29,8
Zlínský	1,11	1,23	1,40	1,41	1,34	1,35	1,40	28,4	28,9	29,7	29,9	30,2	30,1	30,2
Moravskoslezský	1,19	1,28	1,46	1,47	1,38	1,41	1,41	27,4	28,1	28,8	29,0	29,0	29,1	29,2

V roce 2013 byla nejvyšší hodnota úhrnné plodnosti ve Středočeském (1,54 dítěte na jednu ženu), Libereckém (1,51) a Královéhradeckém kraji (1,49). Naopak nejnižší intenzity plodnosti dosahovalo Hl. m. Praha (1,36), Zlínský (1,40), Plzeňský a Moravskoslezský kraj (oba 1,41). V posledním roce se nejvíce

zvýšila intenzita plodnosti ve Zlínském (o 4,0 %) a Karlovarském kraji (o 3,5 %), naopak nejvíce poklesla v Pardubickém (o 3,8 %) a Plzeňském kraji (o 2,8 %).

Obr. 8.4 Úhrnná plodnost podle pořadí dítěte v krajích, 2013

Průměrný věk žen při narození dítěte se výrazněji prodlužoval v období 2003 až 2008 (o 1,2 roku) než mezi roky 2008 až 2013 (o 0,6 roku). Na úrovni jednotlivých krajů se tento průměrný věk za posledních deset let nejvíce zvýšil ve Středočeském kraji a v Kraji Vysočina (v obou případech o 2,0 roku), zatímco nejmenší nárůst byl zaznamenán v Karlovarském (o 1,4 roku) a Ústeckém (o 1,5 roku) kraji. Vývoj průměrného věku ženy při narození dítěte byl na krajské úrovni stabilnější než v případě úhrnné plodnosti. Kraj Hl. m. Praha měl nejvyšší průměrný věk v posledních deseti letech, stejně tak Ústecký a Karlovarský kraj ho měly nejnižší a druhý nejnižší. V roce 2013 se oproti předchozímu roku nejvíce prodloužil průměrný věk ženy při narození dítěte v Jihočeském kraji (o 0,19 roku) a nejvíce se snížil v Karlovarském kraji (o 0,15 roku). Právě Karlovarský kraj (28,7 let) spolu s Ústeckým (28,6 let) měly v roce 2013 výrazně nejnižší hodnotu průměrného věku matky při narození dítěte. Zdaleka nejvyšší hodnotu mělo naopak Hl. m. Praha (31,5 let), následované Zlínským (30,2 let) a Jihomoravským krajem (30,1 let).

Ačkoliv bylo Hl. m. Praha krajem s nejnižší úrovní úhrnné plodnosti v roce 2013, tak úhrnnou plodnost 1. pořadí mělo nejvyšší ze všech krajů ČR a to jak absolutně (0,767; těsně druhý byl Středočeský kraj s 0,764) tak i relativně (56,2 % z celkové úhrnné plodnosti tvořilo 1. pořadí). Úhrnná plodnost druhého pořadí byla nejvyšší ve Středočeském (0,574) a Královéhradeckém kraji (0,572). Absolutní i relativní vyšší zastoupení úhrnné plodnosti třetího a vyššího pořadí bylo v roce 2013 zaznamenáno v Ústeckém (0,258; 17,5 % z celkové úhrnné plodnosti tvořilo 3. a vyšší pořadí) a Karlovarském (0,233; 16,5 %) kraji.

8.5 Potratovost

Počet potratů v ČR klesal mezi roky 2003 a 2006 z 42 304 na 39 959, poté následoval mírný vzestup na 41 446 v roce 2008, po němž došlo k opětovnému poklesu až na 37 687 v roce 2013 (o 46 méně než o rok dříve). Při srovnání let 2003 a 2013 se zvýšil počet potratů pouze ve Středočeském kraji (o 10,7 %), který ale lze připsat nárůstu počtu obyvatel v kraji. Ve všech dalších krajích došlo k poklesu počtu potratů. Nejvýraznější relativní snížení počtu potratů bylo ve stejném období zaznamenáno v Karlovarském (o 33,1 %), Ústeckém (o 19,9 %) a Královéhradeckém kraji (o 17,3 %). V posledním sledovaném roce se meziročně nejvíce zvýšil počet potratů také ve Středočeském kraji (o 3,6 %) a nejvíce snížil v Karlovarském kraji (o 8,2 %).

Podíl uměle přerušovaných těhotenství (UPT, indukované potraty) mezi roky 2003 a 2013 na celorepublikové úrovni klesl z 69,3 % na 60,3 %. Na úrovni krajů byl pokles nejvýraznější v Královéhradeckém (14,5 procentního bodu), Plzeňském kraji (12,7 p. b.) a Hl. m. Praze (12,4 p. b.), narostl pouze v případě Karlovarského kraje (o 0,3 p. b.). Nejvyšší podíl UPT byl v roce 2013 zaznamenán v Karlovarském kraji

(73,9 %) a v Hl. m. Praze (66,6 %). Naopak nejnižší zastoupení indukovaných potratů bylo zjištěno v Kraji Vysočina (51,6 %), Zlínském (52,6 %) a Pardubickém (53,0 %).

Tab. 8.13 Potraty v krajích, 2003–2013

Kraj	Potraty celkem							UPT (%)		
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2008	2013
ČR	42 304	40 023	41 446	39 273	38 864	37 733	37 687	69,3	62,2	60,3
Hl. město Praha	4 688	4 507	4 694	4 427	4 431	4 171	4 239	78,9	71,2	66,6
Středočeský	4 551	4 518	4 992	4 878	4 957	4 861	5 038	71,2	63,7	61,0
Jihočeský	2 568	2 294	2 296	2 323	2 436	2 419	2 323	67,1	60,5	59,0
Plzeňský	2 582	2 553	2 617	2 423	2 387	2 405	2 279	67,2	58,1	54,5
Karlovarský	1 719	1 517	1 615	1 420	1 280	1 253	1 150	73,6	67,1	73,9
Ústecký	4 753	4 466	4 631	4 329	4 058	3 819	3 809	71,6	64,5	64,3
Liberecký	2 127	2 030	2 092	1 942	1 962	1 939	1 843	67,2	59,6	61,1
Královéhradecký	2 371	2 277	2 228	2 179	2 079	2 010	1 961	76,3	61,0	61,9
Pardubický	1 714	1 534	1 753	1 591	1 622	1 562	1 545	62,5	52,6	53,0
Vysočina	1 847	1 728	1 746	1 591	1 630	1 557	1 619	63,0	56,6	51,6
Jihomoravský	4 153	3 893	3 796	3 730	3 599	3 673	3 775	66,9	61,9	58,8
Olomoucký	2 323	2 208	2 145	2 006	2 135	2 043	2 010	67,5	58,0	60,2
Zlínský	2 023	1 869	1 877	1 903	1 833	1 798	1 803	60,5	54,5	52,6
Moravskoslezský	4 885	4 629	4 964	4 531	4 455	4 223	4 293	65,2	63,0	59,1

Vývoj úhrnné potratovosti na celorepublikové úrovni mezi roky 2003 a 2013 nebyl úplně kontinuální, nicméně charakteristickou tendencí byl pokles intenzity potratovosti. V roce 2013 byla úhrnná potratovost na úrovni 0,52 potratu na ženu, zatímco o deset let dříve to bylo 0,56 potratu. Nejvyšší hodnoty úhrnné potratovosti měly v roce 2013 kraje Ústecký (0,69), Liberecký (0,61) a Plzeňský (0,58), přičemž Ústecký kraj dosahoval nejvyšších intenzit potratovosti v celém posledním desetiletí. Pardubický (0,44 potratu na ženu), Zlínský kraj (0,45) a Hl. m. Praha (0,46) měly naopak nejnižší úroveň úhrnné potratovosti. Pouze ve Středočeském kraji hodnoty úhrnné potratovosti v období 2003 až 2013 fakticky stagnovaly, v ostatních krajích došlo k poklesu, přičemž nejvýraznější pokles byl zaznamenán v Ústeckém (o 11,7 %), Královéhradeckém (o 11,2 %) a Plzeňském kraji (o 10,6 %). Tento ukazatel měl tedy v posledním desetiletí tendenci k homogenizaci napříč kraji.

Tab. 8.14 Potratovost v krajích, 2003–2013

Kraj	Úhrnná potratovost							Průměrný věk žen při potratu						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	0,56	0,53	0,54	0,51	0,52	0,51	0,52	29,7	29,8	29,9	30,2	30,1	30,2	30,1
Hl. město Praha	0,55	0,51	0,50	0,46	0,47	0,45	0,46	30,0	30,2	30,2	30,6	30,4	30,6	30,4
Středočeský	0,55	0,53	0,55	0,52	0,54	0,53	0,55	29,8	29,8	29,9	30,2	30,0	30,0	30,2
Jihočeský	0,56	0,50	0,50	0,51	0,54	0,55	0,53	29,8	30,0	30,1	30,3	30,1	30,4	30,3
Plzeňský	0,65	0,64	0,64	0,59	0,59	0,60	0,58	30,1	29,9	30,0	30,6	30,3	30,1	30,0
Karlovarský	0,75	0,66	0,71	0,64	0,61	0,61	0,57	29,1	29,0	29,3	29,4	29,2	29,0	29,4
Ústecký	0,78	0,73	0,76	0,73	0,70	0,67	0,69	28,9	28,9	29,2	29,3	29,3	29,3	29,4
Liberecký	0,67	0,63	0,65	0,61	0,63	0,63	0,61	29,3	29,7	29,9	29,6	29,6	29,8	30,0
Královéhradecký	0,60	0,58	0,56	0,56	0,54	0,53	0,53	29,9	29,8	30,1	30,5	30,6	30,4	30,3
Pardubický	0,46	0,42	0,47	0,43	0,45	0,44	0,44	30,0	30,5	29,9	30,5	30,6	30,5	30,5
Vysočina	0,49	0,46	0,47	0,43	0,46	0,44	0,47	30,0	30,2	30,5	30,8	31,0	31,2	30,7
Jihomoravský	0,50	0,47	0,45	0,44	0,43	0,44	0,46	30,0	30,1	30,2	30,6	30,5	30,7	30,3
Olomoucký	0,49	0,47	0,45	0,43	0,47	0,46	0,46	30,1	30,1	30,2	30,9	30,5	30,1	30,2
Zlínský	0,46	0,43	0,43	0,45	0,44	0,44	0,45	30,0	30,3	30,6	30,8	31,0	31,2	31,1
Moravskoslezský	0,52	0,50	0,55	0,51	0,52	0,50	0,52	29,4	29,5	29,5	29,8	29,7	29,8	29,8

Průměrný věk při potratu rostl mezi roky 2003 a 2013 méně intenzivně a, na rozdíl od průměrného věku při narození dítěte, ne zcela plynule. V období 2003–2010 mírně narostl z 29,7 na 30,2 roku, následně spíše stagnoval a v roce 2013 činil 30,1 let (o 0,03 roku méně než v roce 2012). Nejvyšší průměrný věk při potratu byl v kraji Zlínském (31,1), Vysočina (30,7) a Pardubickém (30,5), zatímco nejnižšího průměrného věku při potratu dosahovaly ženy z krajů se zároveň nejnižším průměrným věkem při narození dítěte – Ústecký, Karlovarský (oba 29,4) a Moravskoslezský (29,8). V případě některých krajů došlo mezi roky 2003 a 2013

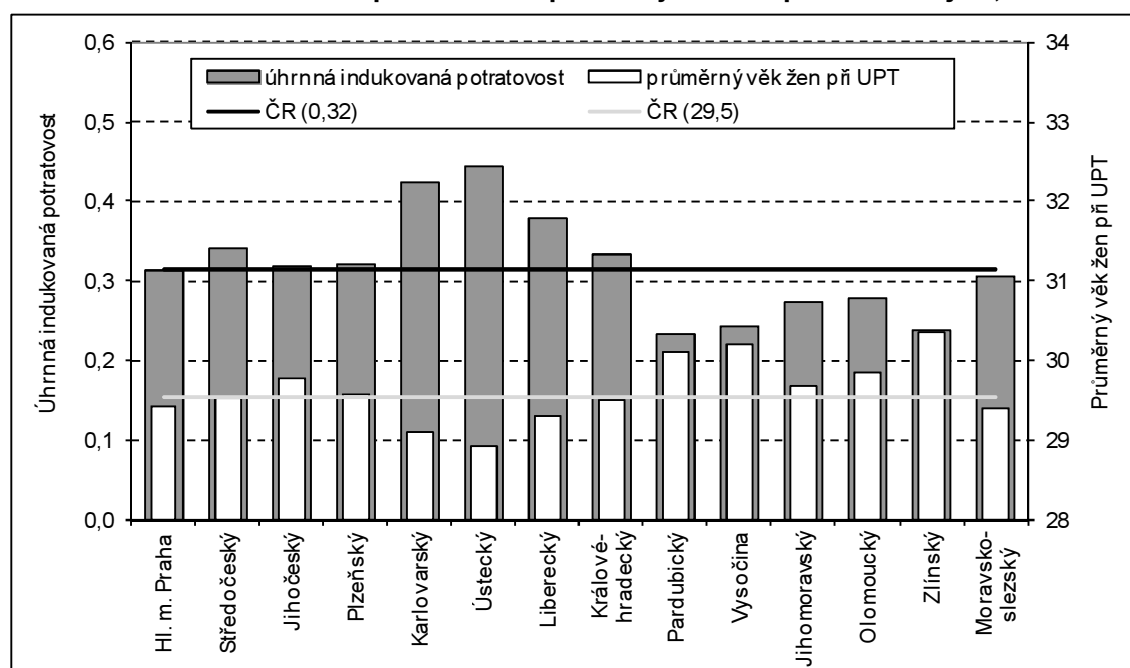
ke změně jejich postavení vůči ostatním krajům v kontextu ukazatele průměrného věku při potratu. Například Plzeňský kraj měl nejvyšší hodnotu průměrného věku v roce 2003, ale díky tomu, že šlo o jediný kraj, který zaznamenal v posledních deseti letech pokles průměrného věku při potratu, tak se přesunul mezi kraje s podprůměrnými hodnotami tohoto ukazatele. Naopak Zlínský kraj a Kraj Vysočina se spíše průměrnými hodnotami v roce 2003 se staly dvěma kraji s nejvyšším průměrným věkem při potratu o deset let později. Právě u Kraje Vysočina došlo k půlročnímu snížení tohoto ukazatele v roce 2013 oproti předchozímu roku, což byl nejvyšší pokles ze všech krajů. Naopak nejvyšší nárůst byl zaznamenán v Karlovarském kraji (o 0,4 roku).

Úhrnná indukovaná potratovost poklesla na celorepublikové úrovni mezi roky 2003 a 2013 z 0,39 na 0,32, přičemž v posledním sledovaném roce stoupla oproti roku 2012 statisticky naprosto zanedbatelně. Vzhledem k tomu, že podíl UPT na celkovém počtu potratů se v roce 2013 pohyboval v jednotlivých krajích mezi 51,6 a 73,9, tak právě vývoj u této skupiny potratů byl většinou určující i pro celkovou úroveň potratovosti.

Tab. 8.15 Úhrnná indukovaná potratovost v krajích, 2003-2013

Kraj	Úhrnná indukovaná potratovost							Průměrný věk žen při UPT						
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	0,39	0,35	0,34	0,32	0,32	0,31	0,32	29,7	29,6	29,5	29,7	29,7	29,7	29,5
Hl. město Praha	0,44	0,39	0,37	0,32	0,34	0,32	0,31	29,8	29,8	29,5	29,8	29,7	29,7	29,4
Středočeský	0,40	0,37	0,36	0,34	0,35	0,33	0,34	30,0	29,7	29,6	29,9	29,5	29,6	29,5
Jihočeský	0,38	0,34	0,30	0,30	0,32	0,32	0,32	29,7	30,1	29,8	29,9	29,7	29,9	29,8
Plzeňský	0,44	0,41	0,38	0,33	0,34	0,34	0,32	30,2	29,8	29,5	30,1	29,9	29,4	29,6
Karlovarský	0,56	0,48	0,48	0,43	0,42	0,41	0,42	29,0	28,8	28,9	28,8	28,8	28,5	29,1
Ústecký	0,56	0,48	0,50	0,47	0,47	0,43	0,44	28,9	28,7	28,8	28,9	28,9	29,0	28,9
Liberecký	0,46	0,42	0,39	0,38	0,40	0,39	0,38	29,1	29,3	29,3	28,8	28,8	29,1	29,3
Královéhradecký	0,46	0,40	0,35	0,34	0,34	0,33	0,33	29,8	29,5	29,7	30,2	30,2	30,2	29,5
Pardubický	0,29	0,25	0,25	0,22	0,23	0,22	0,23	30,1	30,5	29,3	30,2	30,2	29,9	30,1
Vysočina	0,31	0,28	0,27	0,22	0,24	0,24	0,24	30,4	30,2	30,4	30,6	30,9	30,8	30,2
Jihomoravský	0,34	0,30	0,28	0,28	0,27	0,28	0,27	29,8	30,0	29,9	30,1	30,0	30,2	29,7
Olomoucký	0,34	0,29	0,27	0,26	0,29	0,27	0,28	30,2	30,3	29,9	30,5	30,4	29,6	29,8
Zlínský	0,28	0,25	0,24	0,24	0,24	0,23	0,24	30,0	30,2	30,2	30,2	30,6	30,9	30,4
Moravskoslezský	0,34	0,34	0,35	0,32	0,32	0,30	0,31	29,4	29,3	29,2	29,4	29,2	29,4	29,4

Obr. 8.5 Úhrnná indukovaná potratovost a průměrný věk žen při UPT v krajích, 2013

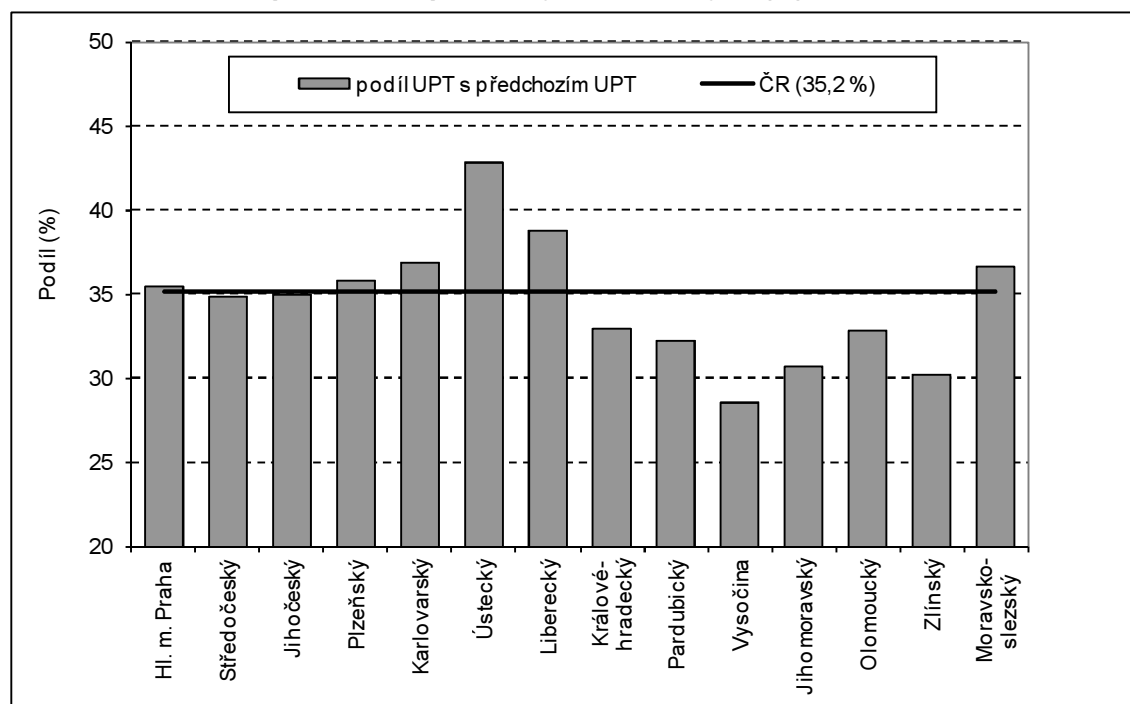

I v případě indukované potratovosti byl krajem s nejvyšší hodnotou tohoto ukazatele skoro po celé sledované období 2003–2013 Ústecký kraj (s výjimkou roku 2005, kdy jím byl Karlovarský kraj). Nejvyšší hodnoty úhrnné indukované potratovosti dosahovaly v roce 2013 kraje ze severních a severozápadních

Čech – Ústecký (0,44), Karlovarský (0,42) a Liberecký (0,40), zatímco nejnižších hodnot Pardubický kraj (0,23), Kraj Vysočina a Zlínský kraj (oba 0,24). Výše zmíněné kraje s vysokými hodnotami úhrnné umělé potratovosti měly zároveň nejnižší věk při UPT a naopak u krajů s nejnižší intenzitou umělé potratovosti probíhal indukovaný potrat v průměru ve vyšším věku.

Kraje s vyšším podílem UPT, kterým předcházela jiný indukovaný potrat, byly nejen v severních a severozápadních Čechách (Ústecký, Liberecký a Karlovarský kraj), ale i na Moravě, konkrétně v Moravskoslezském kraji. Celorepublikovou hodnotu 35,2 % v roce 2013 významně překonal zejména Ústecký kraj, který jako jediný přesáhl čtyřicetiprocentní hladinu s hodnotou 42,9 %. Mezi kraje s nejnižším podílem opakovaných UPT u ženy patřil Kraj Vysočina a moravské kraje Zlínský a Jihomoravský.

Obr. 8.6 Podíl UPT s předchozím prodělaným UPT v krajích (%), 2013

8.6 Úmrtnost

Počet zemřelých v ČR v období 2003 až 2006 poklesl z 111 288 na 104 441 obyvatel, což znamenalo nejnižší počet úmrtí od roku 1964. Poté následoval mírný nárůst počtu zemřelých na 109 160 v roce 2013 (o 971 více než o rok dříve). Nejvyšší počet zemřelých byl od roku 2004 mezi obyvateli Moravskoslezského kraje, ačkoliv se jedná o kraj s až třetím nejvyšším celkovým počtem obyvatel.

Nejvyšší relativní pokles počtu zemřelých byl mezi roky 2003 a 2013 v Hl. m. Praze (o 9,9 %) a v Kraji Vysočina (5,2 %), zatímco nejintenzivnější nárůst byl ve stejném období zaznamenán v Olomouckém (o 3,3 %) a Karlovarském kraji (o 2,9 %). V roce 2013 byl oproti předchozímu roku nejvyšší relativní pokles počtu zemřelých sledován také v Hl. m. Praze (o 2,1 %) a v Kraji Vysočina (o 1,8 %), zatímco růst ve Zlínském (o 4,3 %), Karlovarském (o 3,7 %) a Ústeckém kraji (o 3,5 %).

Nárůst podílu osob ve věku 80 let a více na celkovém počtu zemřelých proběhl v období 2003 až 2013 ve všech krajích. Nejvyšší nárůst zastoupení této skupiny osob byl zaznamenán v Královéhradeckém (o 10,8 procentních bodů) a Pardubickém kraji (o 10,6 p. b.), naopak nejmenší nárůst byl v Jihomoravském (o 6,4 p. b.) a Ústeckém kraji (o 6,5 p. b.). Celorepublikový nárůst tohoto ukazatele v letech 2003 až 2013 byl 8,2 procentních bodů. Krajem s dlouhodobě nejvyšším zastoupením zemřelé sub-populace ve věku 80 let a více bylo Hl. m. Praha (51,0 % v roce 2013), které bylo v roce 2013 následováno Královéhradeckým krajem (49,3 %). Nejnižší zastoupení zemřelých v této skupině populace vykazovaly dlouhodobě kraje Ústecký (37,1 % v roce 2013), Karlovarský (37,8 %) a Moravskoslezský (40,3 %), přičemž hodnoty 44,7 % dosahovala celá ČR.

Tab. 8.16 Zemřelí v krajích, 2003–2013

Kraj	Zemřelí celkem							Zemřelí 80+ let (%)		
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2008	2013
ČR	111 288	107 938	104 948	106 844	106 848	108 189	109 160	36,4	40,6	44,7
Hl. m. Praha	13 488	12 673	12 269	12 266	12 092	12 411	12 149	42,1	46,6	51,0
Středočeský	13 050	12 850	12 255	12 440	12 621	12 752	12 924	35,7	40,9	43,9
Jihočeský	6 521	6 399	6 347	6 416	6 374	6 504	6 604	37,1	41,6	44,5
Plzeňský	6 208	5 846	5 785	5 816	5 888	6 003	6 061	36,3	40,3	45,7
Karlovarský	3 095	2 983	3 023	3 097	3 080	3 072	3 186	28,3	35,4	37,8
Ústecký	9 260	8 951	8 809	8 912	8 841	8 959	9 277	30,5	35,3	37,1
Liberecký	4 460	4 227	4 295	4 251	4 228	4 386	4 423	35,8	39,5	44,0
Královéhradecký	6 014	5 708	5 526	5 553	5 748	5 825	5 918	38,6	42,5	49,3
Pardubický	5 354	5 168	5 087	5 320	5 365	5 403	5 392	36,1	42,2	46,8
Vysočina	5 409	5 339	4 881	5 105	5 031	5 223	5 129	39,2	43,0	47,8
Jihomoravský	12 081	12 059	11 262	11 566	11 466	11 709	11 629	39,6	43,5	46,0
Olomoucký	6 614	6 479	6 433	6 748	6 559	6 701	6 830	37,4	40,1	44,6
Zlínský	6 345	6 265	6 002	6 061	6 171	6 093	6 354	36,4	40,1	46,3
Moravskoslezský	13 389	12 991	12 974	13 293	13 384	13 148	13 284	31,9	35,1	40,3

Počty zemřelých či relativní zastoupení určité věkové skupiny je ovlivněno věkovou strukturou, jejíž vliv lze vyloučit použitím ukazatelů jako naděje dožití při narození nebo standardizované míry úmrtnosti. Úroveň úmrtnosti měřená těmito ukazateli je v jednotlivých krajích odlišná z různých důvodů. Mezi nejčastější patří odlišná sociální a vzdělanostní skladba obyvatelstva, případně struktura podle rodinného stavu. Osoby s vyšším příjmem, vyšším dokončeným vzděláním či vdané/ženaté mívají obvykle zdravější a méně rizikový životní styl. Významným regionálním faktorem může být také struktura zaměstnanosti (vyšší podíl rizikovějších zaměstnání může vést k vyšší intenzitě úmrtnosti) nebo kvalita životního prostředí. Výhodou velkých měst je lepší dostupnost zdravotnických zařízení a kratší dojezdová vzdálenost pro záchrannou službu.

Naděje dožití při narození narostla na celorepublikové úrovni mezi roky 2003 a 2013 u mužů ze 72,0 na 75,2 let a u žen ze 78,5 na 81,1 let. Krajem s nejvyšší nadějí dožití při narození u mužů bylo v posledním desetiletí vždy Hl. m. Praha – v období 2012–2013²² zde dosahoval tento ukazatel hodnoty 77,3 let. Další kraje s výrazněji nadprůměrnými hodnotami byly Královéhradecký a Vysočina (oba 75,9 roku). Naopak kraje s dlouhodobě nejnižšími hodnotami naděje dožití u mužů byly Ústecký (73,0 let), Moravskoslezský (73,8 let) a Karlovarský (74,1 let). V případě žen je postavení Hl. m. Prahy v dlouhodobém kontextu méně dominantní. Krajem s nejvyšší hodnotou naděje dožití bylo souvisle až od období 2009–2010, přičemž před tím jím byl Kraj Vysočina. V posledním sledovaném roce následovaly po hlavním městě Jihomoravský kraj (81,9 let) a Kraj Vysočina (81,7 let). Kraje s nejnižší úrovní naděje dožití při narození u žen byly stejné jako u mužů – Ústecký (79,0 let), Moravskoslezský a Karlovarský (oba 80,0 let). Variabilita naděje dožití na krajské úrovni měřena rozpětím mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou a rozptylem se v čase zvyšovala jak u mužů tak i v případě žen, přičemž u žen byla nižší než u mužů.

Mezi roky 2002–2003 a 2012–2013 se zvýšila naděje dožití při narození ve všech krajích a to u obou pohlaví. Nejvýraznější relativní nárůst byl u mužů zaznamenán v Hl. m. Praze (o 4,9 %) a v Ústeckém kraji (o 4,7 %), v případě žen to bylo také v Hl. m. Praze (o 3,7 %) a v Libereckém kraji (o 3,6 %). Naopak nejnižší relativní nárůst byl u mužů sledován v Olomouckém (o 3,2 %) a Karlovarském kraji (o 3,6 %), zatímco u žen to bylo v Moravskoslezském (o 2,6 %) a Jihočeském kraji (o 2,7 %). Meziroční přírůstky naděje dožití v posledním sledovaném období se pohybovaly do 0,5 let (Moravskoslezský kraj, muži), přičemž pokles naděje dožití byl zaznamenán pouze v Libereckém kraji u mužů (o 0,2 roku) a v Jihočeském kraji v případě žen (o 0,1 roku).

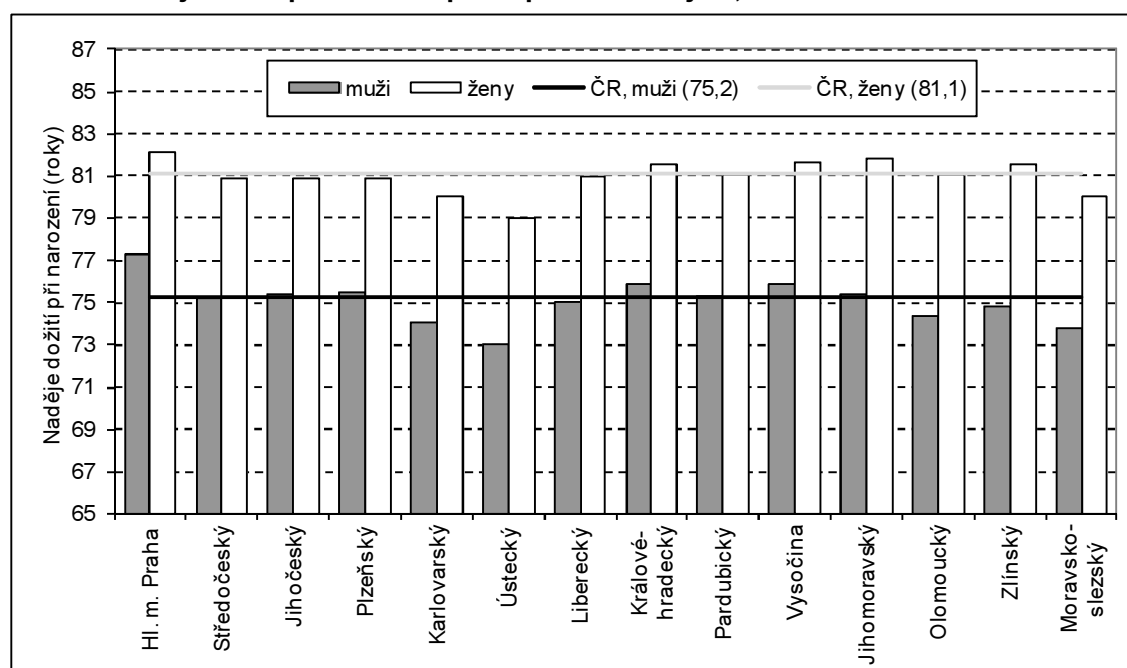
Rozdíl mezi nadějí dožití žen a mužů se v období 2003 až 2013 snížil z 6,5 na 5,9 let. Největší rozdíly mezi ženami a muži byly v letech 2012–2013 ve Zlínském (6,8 let), Olomouckém (6,7 let) a Jihomoravském kraji (6,5 let) a naopak nejnižší v Hl. m. Praze (4,8 let), Plzeňském (5,4 let) a Jihočeském kraji (5,5 let). Za posledních deset let se tento rozdíl nezměnil v Olomouckém kraji, zatímco k největšímu snížení rozdílu došlo v Ústeckém (o 1,2 roku) a Moravskoslezském kraji (o 1,1 roku).

²² Z důvodu vyloučení náhodných výkyvů jsou tabulky za kraje konstruovány za dvouleté kalendářní období. V případě ČR se hodnota vztahuje k druhému uvedenému roku.

Tab. 8.17 Naděje dožití při narození v krajích, 2003–2013

Kraj	Muži							Ženy						
	2002	2004	2007	2009	2010	2011	2012	2002	2004	2007	2009	2010	2011	2012
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	72,0	72,9	74,0	74,4	74,7	75,0	75,2	78,5	79,1	80,1	80,6	80,7	80,9	81,1
Hl. město Praha	73,7	74,7	75,9	76,3	76,5	77,0	77,3	79,1	80,0	80,8	81,2	81,7	81,8	82,1
Středočeský	72,0	72,4	73,8	74,3	74,6	74,9	75,2	78,2	78,6	79,8	80,2	80,6	80,6	80,9
Jihočeský	72,5	73,1	74,3	74,8	75,0	75,1	75,4	78,8	79,3	80,0	80,4	80,8	81,0	80,9
Plzeňský	72,3	72,9	74,4	74,9	75,1	75,2	75,5	78,5	78,9	80,2	80,1	80,4	80,8	80,9
Karlovarský	71,5	71,9	72,8	72,7	73,2	74,0	74,1	77,5	78,1	79,0	79,3	79,5	79,7	80,0
Ústecký	69,7	70,8	71,7	72,3	72,8	73,0	73,0	76,9	77,3	78,5	78,6	78,7	79,0	79,0
Liberecký	71,6	72,7	73,3	74,4	74,8	75,3	75,1	78,1	78,9	79,8	80,1	80,8	80,8	80,9
Královéhradecký	73,0	73,7	75,0	75,2	75,5	75,6	75,9	78,8	79,9	80,4	80,8	81,3	81,5	81,6
Pardubický	72,6	73,2	74,2	74,8	74,8	74,9	75,3	78,8	79,5	80,0	80,5	80,3	80,7	81,1
Vysočina	72,8	73,6	74,5	75,1	75,5	75,6	75,9	79,2	79,5	81,1	81,1	81,3	81,2	81,7
Jihomoravský	72,5	73,0	74,1	74,7	75,1	75,2	75,4	79,3	79,7	80,6	81,1	81,5	81,7	81,9
Olomoucký	72,1	73,0	73,5	74,0	74,1	74,3	74,4	78,8	79,5	79,9	80,3	80,7	81,0	81,1
Zlínský	72,0	72,0	73,4	73,5	73,7	74,4	74,8	79,0	79,7	80,4	80,9	81,3	81,4	81,6
Moravskoslezský	70,7	71,3	72,3	72,6	72,7	73,3	73,8	78,0	78,5	79,4	79,7	79,9	79,7	80,0

Obr. 8.7 Naděje dožití při narození podle pohlaví v krajích, 2012–2013

Úmrtnost na třídy příčin smrti se může výrazně lišit podle jednotlivých krajů. Například Hl. m. Praha s nejvyšší nadějí dožití při narození na tom bylo v roce 2013 hůře v případě úmrtnosti na novotvary u žen (6. nejvyšší úmrtnost). Jihočeský kraj, který dosahoval spíše nižších hodnot celkové úmrtnosti, měl zase velmi nepříznivou intenzitou úmrtnosti na nemoci dýchací soustavy (druhou nejvyšší u mužů a první u žen v rámci krajů ČR). Pardubický kraj s intenzitou celkové úmrtnosti okolo průměrných hodnot zase negativně vynikal vysokou úmrtností na vnější příčiny (druhou nejvyšší u mužů a první u žen). Nejvýraznější variabilita na krajské úrovni podle úmrtnosti na jednu ze čtyř nejčastějších tříd příčin smrti byla v roce 2013 u vnějších příčin (zejména sebevraždy a dopravní nehody) u mužů i u žen, naopak nejnižší u novotvarů opět u obou pohlaví.

V případě rozlišení podle konkrétních tříd příčin smrti byly nejvyšší rozdíly mezi pohlavími obecně u vnějších příčin (o 165,4 % vyšší úmrtnost u mužů), a zejména v případě Zlínského kraje (o 314,4 %). Zlínský kraj byl v kontextu intenzity úmrtnosti na vnější příčiny v roce 2013 značně specifický. Intenzita úmrtnosti na tuto třídu příčin byla u mužů nejvyšší mezi kraji ČR, zatímco u žen naopak nejnižší. Nejnižší rozdíly podle pohlaví

byly obecně u nemocí oběhové soustavy (o 38,2 % vyšší úmrtnost u mužů) a v krajském srovnání potom v Jihočeském kraji (o 30,9 %).

Tab. 8.18 Standardizované¹⁾ míry úmrtnosti na nejčtenější²⁾ třídy příčin smrti v krajích (na 100 000 obyvatel), 2013

Kraj	Muži					Ženy				
	novotvary	nemoci oběhové soustavy	nemoci dýchací soustavy	vnější příčiny	celkem	novotvary	nemoci oběhové soustavy	nemoci dýchací soustavy	vnější příčiny	celkem
ČR	394,2	798,3	120,3	90,4	1 647,3	227,0	577,7	58,9	34,1	1 074,9
Hl. m. Praha	358,1	672,0	100,1	68,8	1 423,6	231,7	487,6	54,1	28,8	967,3
Středočeský	432,0	805,7	116,4	96,3	1 710,2	227,8	604,2	56,0	35,2	1 113,2
Jihočeský	388,2	720,9	137,3	99,5	1 573,2	250,1	550,8	72,7	31,7	1 093,6
Plzeňský	384,4	806,9	111,6	85,2	1 644,8	223,1	578,3	62,5	40,0	1 122,1
Karlovarský	440,0	830,3	114,1	93,1	1 760,2	257,1	599,7	65,2	39,5	1 185,0
Ústecký	446,6	930,6	134,8	89,5	1 886,2	263,8	695,3	64,5	36,2	1 272,2
Liberecký	401,6	804,9	124,1	88,8	1 650,6	238,4	584,8	59,6	32,6	1 068,4
Královéhradecký	381,0	792,9	133,5	71,7	1 594,7	221,0	588,5	64,2	32,1	1 069,2
Pardubický	387,2	757,2	126,1	106,1	1 619,6	217,3	557,0	69,9	41,7	1 084,4
Vysočina	368,1	818,1	124,3	76,9	1 626,3	201,7	562,3	50,9	28,4	1 018,7
Jihomoravský	369,1	725,1	99,6	94,3	1 528,5	208,9	532,6	39,6	36,0	970,0
Olomoucký	407,5	846,5	127,9	101,1	1 724,6	210,9	585,6	62,1	33,1	1 052,6
Zlínský	358,8	927,5	113,3	116,5	1 730,7	196,6	610,5	51,3	28,1	1 052,8
Moravskoslezský	403,0	875,6	145,3	90,7	1 777,1	236,0	620,4	70,9	37,6	1 132,9

¹⁾ Pro standardizaci byl použit nový standard evropské populace, vydaný Eurostatem v roce 2013 (zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-RA-13-028).

²⁾ Nejčtenější třídy pro populaci bez rozlišení pohlaví.

8.7 Migrace

Migrace je proces, který je značně závislý na ekonomických podmínkách v regionu (případně zemi) vystěhování a přistěhování, tudíž je poměrně nestabilní a proměnlivý. Obzvláště to platí pro zahraniční migraci, u níž se saldo na celorepublikové úrovni snížilo z 83 945 v roce 2007 na -1 297 obyvatel v roce 2013. Mezi jednotlivými kraji jsou podle vnitřní i zahraniční migrace značné rozdíly.

Tab. 8.19 Relativní přírůstky stěhováním, 2003–2013

Kraj	Saldo migrace na 1 000 obyvatel								
	saldo vnitřní migrace			saldo zahraniční migrace			saldo celkové migrace		
	2003	2008	2013	2003	2008	2013	2003	2008	2013
ČR	x	x	x	2,5	6,9	-0,1	2,5	6,9	-0,1
Hl. m. Praha	0,4	-5,6	-1,4	5,7	21,1	-2,9	6,1	15,5	-4,3
Středočeský	4,3	12,3	7,0	4,1	8,9	0,1	8,4	21,3	7,1
Jihočeský	0,2	0,3	0,3	1,8	3,3	0,2	2,0	3,6	0,5
Plzeňský	0,8	4,2	1,2	2,9	9,8	1,1	3,7	14,0	2,3
Karlovarský	-4,2	-6,7	-3,7	4,9	8,0	0,2	0,8	1,3	-3,5
Ústecký	0,0	-2,0	-1,4	2,5	6,2	0,9	2,5	4,2	-0,5
Liberecký	-0,5	-0,8	-0,5	2,5	6,5	0,3	1,9	5,6	-0,2
Královéhradecký	-0,5	-1,4	-0,8	0,6	4,3	-0,2	0,1	2,9	-1,0
Pardubický	0,1	0,4	-0,5	-0,8	5,7	0,2	-0,7	6,1	-0,3
Vysočina	-1,0	-2,1	-1,5	2,0	4,0	0,0	1,0	1,9	-1,5
Jihomoravský	-0,5	-0,2	0,2	3,1	4,3	0,4	2,5	4,1	0,6
Olomoucký	-0,8	-2,2	-1,2	1,3	1,6	0,0	0,5	-0,5	-1,2
Zlínský	-0,7	-1,0	-1,1	0,6	1,6	0,0	-0,1	0,6	-1,1
Moravskoslezský	-1,7	-2,2	-2,5	1,3	2,2	0,0	-0,4	-0,1	-2,5

Celkový přírůstek stěhováním byl v roce 2013 poprvé od roku 2002 záporný a činil -1 297 obyvatel. Tento úbytek obyvatel na úrovni ČR je způsobený zahraniční migrací, přičemž na krajské úrovni je saldo celkové

migrace ovlivněno i vnitřní migrací. Kladné saldo celkové migrace bylo mezi roky 2003 a 2013 vždy nejvyšší ve Středočeském kraji. V roce 2013 dosahovalo 9 226 obyvatel (7,1 na tisíc obyvatel kraje), přičemž za vysoké kladné saldo celkové migrace ve Středočeském kraji mohla z 98,5 % vnitřní migrace. Druhý kraj v pořadí s nejvyšším kladným saldem byl Plzeňský s přírůstkem 1 333 obyvatel (2,3 na tisíc obyvatel kraje). Ještě další dva kraje měly v roce 2013 kladné saldo celkové migrace – Jihomoravský (654, 0,6 promile) a Jihočeský (326; 0,5 ‰). Krajem s nejvyšším záporným saldem celkové migrace bylo v roce 2013 Hl. m. Praha (-5 297, respektive -4,3 na tisíc obyvatel), ačkoliv mělo hlavní město v letech 2003 až 2012 vždy druhý nejvyšší celkový migrační přírůstek. Migrační úbytek v roce 2013 tvořila ze 67,7 % zahraniční migrace. Mezi další kraje s významným migračním úbytkem v roce 2013 patřily Moravskoslezský (-3 089; -2,5 na tisíc obyvatel) a Karlovarský (-1 057, tj. -3,5 na tisíc obyvatel). Karlovarský kraj se dostal do záporného salda pouze díky vnitřní migraci, protože saldo zahraniční migrace bylo kladné. Na migračním úbytku v Moravskoslezském kraji se z 99,2 % podílela vnitřní migrace.

Tab. 8.20 Saldo celkové migrace v krajích, 2003–2013

Kraj	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	25 789	36 229	71 790	15 648	16 889	10 293	-1 297
Hl. m. Praha	7 074	11 769	19 044	5 606	5 751	3 351	-5 297
Středočeský	9 538	14 774	25 873	14 673	12 449	10 795	9 226
Jihočeský	1 229	2 316	2 256	546	362	322	326
Plzeňský	2 013	2 311	7 953	-244	775	1 213	1 333
Karlovarský	237	-345	415	-408	-573	-1 187	-1 057
Ústecký	2 072	1 266	3 489	-516	-226	-518	-427
Liberecký	816	1 424	2 452	46	254	-212	-97
Královéhradecký	47	1 375	1 580	-67	-388	-552	-570
Pardubický	-339	998	3 120	434	204	47	-140
Vysočina	515	922	966	-675	-352	-655	-789
Jihomoravský	2 852	1 028	4 678	1 472	1 748	1 707	654
Olomoucký	347	34	-339	-534	-144	-631	-745
Zlínský	-66	31	373	-726	-456	-737	-625
Moravskoslezský	-546	-1 674	-70	-3 959	-2 515	-2 650	-3 089

Pouze čtyři kraje měly v roce 2013 záporné saldo zahraniční migrace – Hl. m. Praha, Královéhradecký, Moravskoslezský a Vysočina. Saldo v Hl. m. Praze tvořilo 96,2 % záporného salda tvořeného těmito čtyřmi kraji, přitom byl tento kraj dlouhodobě tím s nejvyšším kladným saldem zahraniční migrace v předchozích letech. Výrazně kladné saldo zahraniční migrace měly v roce 2013 Plzeňský (620; 1,1 na tisíc obyvatel), Ústecký (762 obyvatel; 0,9 na tisíc obyvatel), a Jihomoravský kraj (444; 0,4 na tisíc obyvatel). Oproti roku 2012 se saldo zahraniční migrace snížilo ve 13 ze 14 krajů, pouze v Jihočeském kraji se neměnilo.

Tab. 8.21 Saldo zahraniční migrace v krajích, 2003–2013

Kraj	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	25 789	36 229	71 790	15 648	16 889	10 293	-1 297
Hl. m. Praha	6 590	14 206	25 855	9 575	8 584	5 156	-3 584
Středočeský	4 690	4 611	10 861	2 272	2 135	850	138
Jihočeský	1 115	2 354	2 079	113	258	114	115
Plzeňský	1 594	1 797	5 570	746	520	627	620
Karlovarský	1 499	1 198	2 480	638	544	69	63
Ústecký	2 042	2 292	5 139	1 258	1 185	944	762
Liberecký	1 048	1 501	2 814	177	437	183	138
Královéhradecký	344	1 583	2 360	-160	242	170	-107
Pardubický	-386	1 105	2 921	313	320	409	118
Vysočina	1 013	1 292	2 054	122	215	45	-10
Jihomoravský	3 423	1 901	4 922	1 532	1 580	1 341	444
Olomoucký	826	820	1 053	151	204	104	16
Zlínský	355	480	941	-80	189	52	16
Moravskoslezský	1 636	1 089	2 741	-1 009	476	229	-26

Středočeský kraj měl ve sledovaném období let 2003 až 2013 vždy kladné a nejvyšší saldo vnitřní migrace. Maxima bylo dosaženo v roce 2008 (o 15 012 více přistěhovalých než vystěhovalých při stěhování v rámci

ČR), poté následoval pokles až na saldo vnitřní migrace o hodnotě 9 088 v roce 2013 (o 857 méně než v roce 2012). Výrazné snížení salda vnitřní migrace zaznamenal i Ústecký kraj, který měl ještě v roce 2003 kladné saldo. Naopak z výrazně záporných hodnot salda vnitřní migrace v roce 2003 ke kladným číslům se dostal Jihomoravský kraj. V roce 2013 měly kromě již zmiňovaného Středočeského kraje kladné saldo vnitřního stěhování ještě tři další kraje – Plzeňský (713), Jihočeský (211) a Jihomoravský (210). Nejvyššího záporného salda dosáhly Moravskoslezský (-3 063), Ústecký (-1 189) a Karlovarský kraj (-1 120).

Tab. 8.22 Saldo vnitřní migrace v krajích, 2003–2013

Kraj	2003	2005	2008	2010	2011	2012	2013
ČR	x	x	x	x	x	x	x
Hl. m. Praha	484	-2 437	-6 811	-3 969	-2 833	-1 805	-1 713
Středočeský	4 848	10 163	15 012	12 401	10 314	9 945	9 088
Jihočeský	114	-38	177	433	104	208	211
Plzeňský	419	514	2 383	-990	255	586	713
Karlovarský	-1 262	-1 543	-2 065	-1 046	-1 117	-1 256	-1 120
Ústecký	30	-1 026	-1 650	-1 774	-1 411	-1 462	-1 189
Liberecký	-232	-77	-362	-131	-183	-395	-235
Královéhradecký	-297	-208	-780	93	-630	-722	-463
Pardubický	47	-107	199	121	-116	-362	-258
Vysočina	-498	-370	-1 088	-797	-567	-700	-779
Jihomoravský	-571	-873	-244	-60	168	366	210
Olomoucký	-479	-786	-1 392	-685	-348	-735	-761
Zlínský	-421	-449	-568	-646	-645	-789	-641
Moravskoslezský	-2 182	-2 763	-2 811	-2 950	-2 991	-2 879	-3 063

Celkový objem vnitřního stěhování (stěhování mimo obec) dosáhl v roce 2013 hodnoty 234 094 a ve srovnání s předchozím rokem poklesl o 1 266 případů stěhování. Stěhování přes hranice kraje se na celkovém počtu vnitřních stěhování podílelo z 34,8 %. Nejvyšší objem vnitřního stěhování se uskutečnil mezi Hl. m. Prahou a Středočeským krajem – 20 818 osob tvořilo 25,6 % z objemu mezikrajského stěhování. Kladné saldo stěhování má s Hl. m. Praha právě pouze Středočeský kraj a v roce 2013 činilo 7 092 osob. V posledním sledovaném roce měl Středočeský kraj kladné saldo stěhování vůči 12 ze 13 zbylých krajů, záporné pouze s Plzeňským krajem. Další kraj s výraznou převahou kladného salda stěhování vůči ostatním krajům byl Plzeňský, který měl v roce 2013 kladné saldo s jedenácti kraji. Moravskoslezský kraj byl v roce 2013 migračně ztrátový se všemi ostatními kraji, Ústecký s jedenácti a Karlovarský s devíti kraji.

Tab. 8.23 Vnitřní stěhování mezi kraji a v rámci kraje, 2013

Kraj vystěhování	Kraj přistěhování													
	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Hl. m. Praha	48 264	13 955	952	693	295	1 193	684	553	407	415	440	206	183	341
Středočeský	6 863	20 737	653	637	230	1 208	667	593	408	399	319	158	99	240
Jihočeský	1 133	675	11 333	366	84	208	118	100	85	310	259	52	59	112
Plzeňský	771	546	408	9 791	360	232	68	72	41	41	111	36	35	94
Karlovarský	749	422	159	654	5 917	427	81	42	37	46	75	39	53	66
Ústecký	1 766	1 437	298	400	362	18 345	777	183	210	100	196	120	75	172
Liberecký	848	820	110	106	50	730	7 443	482	107	51	129	76	41	58
Královéhradecký	925	726	97	79	61	137	489	9 130	888	78	196	100	40	111
Pardubický	709	562	109	71	29	133	104	817	8 239	256	391	245	47	92
Vysočina	731	524	406	75	32	86	86	110	252	6 260	971	90	69	82
Jihomoravský	1 296	538	216	152	75	171	93	142	365	747	18 077	604	677	411
Olomoucký	707	327	96	78	41	79	47	139	249	96	799	10 037	575	729
Zlínský	623	278	90	38	44	69	35	50	83	71	841	545	7 569	467
Moravskoslezský	1 483	752	178	179	67	234	124	181	175	125	970	930	640	19 768

Pozn.: Na diagonále jsou uvedeny údaje o vnitřním stěhování mezi obcemi v rámci daného kraje. V případě Prahy jde o počet stěhování mezi základními sídelními jednotkami.

Tab. 8.24 Saldo vnitřního stěhování mezi kraji, 2013

Kraj vystěhování	Kraj přistěhování													
	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Hl. m. Praha	x	7 092	-181	-78	-454	-573	-164	-372	-302	-316	-856	-501	-440	-1 142
Středočeský	-7 092	x	-22	91	-192	-229	-153	-133	-154	-125	-219	-169	-179	-512
Jihočeský	181	22	x	-42	-75	-90	8	3	-24	-96	43	-44	-31	-66
Plzeňský	78	-91	42	x	-294	-168	-38	-7	-30	-34	-41	-42	-3	-85
Karlovarský	454	192	75	294	x	65	31	-19	8	14	0	-2	9	-1
Ústecký	573	229	90	168	-65	x	47	46	77	14	25	41	6	-62
Liberecký	164	153	-8	38	-31	-47	x	-7	3	-35	36	29	6	-66
Královéhradecký	372	133	-3	7	19	-46	7	x	71	-32	54	-39	-10	-70
Pardubický	302	154	24	30	-8	-77	-3	-71	x	4	26	-4	-36	-83
Vysočina	316	125	96	34	-14	-14	35	32	-4	x	224	-6	-2	-43
Jihomoravský	856	219	-43	41	0	-25	-36	-54	-26	-224	x	-195	-164	-559
Olomoucký	501	169	44	42	2	-41	-29	39	4	6	195	x	30	-201
Zlínský	440	179	31	3	-9	-6	-6	10	36	2	164	-30	x	-173
Moravskoslezský	1 142	512	66	85	1	62	66	70	83	43	559	201	173	x

Tab. 8.25 Saldo zahraničního stěhování podle státního občanství* v krajích, 2013

Kraj	Slovensko	Německo	Bulharsko	Rumunsko	Maďarsko
ČR	4 841	1 299	872	865	337
Hl. m. Praha	1 165	-83	351	276	156
Středočeský	714	14	130	124	56
Jihočeský	231	42	22	15	19
Plzeňský	435	43	105	114	13
Karlovarský	82	208	14	13	7
Ústecký	236	998	14	43	11
Liberecký	184	15	52	32	11
Královéhradecký	119	8	6	20	14
Pardubický	269	9	54	64	11
Vysočina	109	3	36	7	4
Jihomoravský	719	9	69	135	34
Olomoucký	98	7	3	8	-1
Zlínský	100	6	-5	9	0
Moravskoslezský	380	20	21	5	2
	Rusko	Moldavsko	Vietnam	Česko	Ukrajina
ČR	-181	-502	-1 185	-1 988	-7 221
Hl. m. Praha	-400	-242	-437	136	-4 305
Středočeský	-13	-80	-152	-76	-769
Jihočeský	-19	-4	-4	-112	-137
Plzeňský	24	-22	-85	-57	-82
Karlovarský	-142	-6	-56	-84	-26
Ústecký	-52	-4	-100	-146	-334
Liberecký	52	-40	-42	-82	-106
Královéhradecký	-16	-8	-22	-55	-221
Pardubický	6	-19	-81	-53	-220
Vysočina	-5	-24	-19	-33	-135
Jihomoravský	346	-41	-64	-637	-733
Olomoucký	25	-3	2	-144	-66
Zlínský	6	-10	-6	-130	-28
Moravskoslezský	7	1	-119	-515	-59

* Pět státních občanství s nejvyšším a s nejnižším saldem zahraničního stěhování v ČR.

Nejvyšší kladné saldo zahraničního stěhování bylo na celorepublikové úrovni v roce 2013 zaznamenáno u obyvatel se státním občanstvím Slovenska, Německa, Bulharska, Rumunska a Maďarska. Ve většině případů se kladné saldo koncentrovalo do Hl. m. Prahy a Středočeského kraje, přičemž u osob se slovenským státním občanstvím byla koncentrace do těchto krajů méně intenzivní. V případě obyvatel s německou státní příslušností se nejvyšší kladné saldo zahraniční migrace objevilo v Ústeckém a Karlovarském kraji. Nejvyšší úbytek obyvatel zahraniční migrací na krajské úrovni byl zaznamenán u osob se státním občanstvím Ukrajiny, Česka, Vietnamu, Moldavska a Ruska. U cizích státních občanství byla i většina záporného salda koncentrována do Hl. m. Prahy a Středočeského kraje. V případě ruských státních příslušníků bylo sice celkové saldo záporné (-181), a to zejména díky úbytku v Hl. m. Praze (-400), nicméně v Jihomoravském kraji byl naopak zaznamenán výraznější nárůst (346). I občané ČR ubývají zahraniční migrací a to zejména díky zápornému saldu v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji.